

BM ORSZÁGOS KATASZTRÓFAVÉDELMI FŐIGAZGATÓSÁG

**RENDFOKOZATI VIZSGA
TANANYAG**

FŐTISZTEK RÉSZÉRE

Szerző: Pap-Szigeti Sándor t. alezredes
Kurtán Attila t. őrnagy
Garaguly István t. alezredes
Grezner Imre t. alezredes

Szakmai lektor: Ördög István t. ezredes

Pedagógiai lektor: Tóth Tibor t. dandártábornok

Szerkesztő: Petrik Péter t. alezredes

Készült: 2024. december
VII. kiadás

TARTALOMJEGYZÉK

I. Általános katasztrófavédelmi ismeretek főtisztek számára	5
A katasztrófavédelem helye az állam rendészeti feladatai között	5
A katasztrófavédelem jogi szabályozása	8
Részvétel a nemzetközi katasztrófavédelmi tevékenységben	11
Belügyminisztérium katasztrófavédelemben meghatározott szerepe	14
Hivatásos katasztrófavédelmi szervek felépítése és feladataik	16
Hivatásos katasztrófavédelmi szervek	16
A hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománya, vezetése, irányítása	19
II. Tűzmegeelőzési alapismeretek	28
A tűzmegeelőzés fogalma és legfontosabb jellemzői	28
A tűzmegeelőzési tevékenység területei	29
A legfontosabb tűzmegeelőzési célú jogszabályi rendelkezések	30
További tűzvédelmi jogszabályok	34
Tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység	35
A tűzvédelem szankciórendszere	36
A tűzvizsgálat fogalma, legfontosabb jellemzői	37
III. Tűzoltási- és műszaki mentési ismeretek	39
A tevékenység jogi szabályozása	39
Az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról	39
A hivatásos tűzoltóság (HT)	41
Az önkormányzati tűzoltóság (ÖT)	41
A létesítményi tűzoltóság (LT)	42
Az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságra vonatkozó közös rendelkezések	42
Az önkéntes tűzoltó egyesület	43
Közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület	44
A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület	44
A Tűzoltás, műszaki mentés tervezése	44
A tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerére vonatkozó általános szabályok	46
A szakterületeket érintő közös gyakorlatok	50
A begyakorló-, ellenőrző- és tűzoltási gyakorlatok tervezéséhez és végrehajtásához előírt gyakorlattervek formai és tartalmi követelményei	53

IV. Iparbiztonsági alapismeretek	55
IV/1. Veszélyes üzemek felügyelete	57
IV/2. Veszélyes áru szállításának ellenőrzése	59
IV/3. Kritikus infrastruktúrák védelme	61
IV/4. Nukleárisbaleset-elhárítási szakterület.....	64
IV/5. Az iparbiztonsági szakterületen speciális feladatot ellátó szerek (KML, KSE, KIBE, ADN járórhajó)	67
V. Katasztrófavédelmi polgári védelmi ismeretek	73
A mentés szervezése, vezetés	73
A vezetésen belüli felelősségi körök megoszlása	73
Különleges jogrend változásai és időszakai	75
Hadiállapot (49. cikk).....	76
Szükségállapot (50. cikk)	76
A veszélyhelyzet	77
Az összehangolt védelmi tevékenység keretében bevezethető intézkedések.....	79
A parancsnokságok és törzsek munkarendje.....	80
A parancsnoki munka.....	81
Operatív munkaszervek.....	85
VI. Az Magyar Rendvédelmi Kar jogállása, feladat- és hatásköre	89
Az MRK szervezete és működése	90
Az MRK és az állami szervek kapcsolatai	91
Felhasznált irodalom	92

I. Általános katasztrófavédelmi ismeretek főtiszték számára

A katasztrófavédelem helye az állam rendészeti feladatai között

A katasztrófavédelem 2012. január 01-jével alapvető átalakuláson ment át. Az ezt megelőző időszakhoz képest kialakult egy egységes irányítás alatt lévő szervezet, mely három fő területet foglal magába. Tűzvédelem, polgári védelem és egységes iparbiztonság, melyet 2016 júliusától az önálló hatósági szakterület egészít ki.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLII. törvény 2012. január 01-jével a kialakításra került hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet a rendvédelmi szervek közé emelte be.

Ezzel egy időben a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (Kat.) 22. § (2) bekezdése szintén rendvédelmi szervként határozza meg a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet.

„A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, ...”¹

A hazai jogszabályok esetenként a rendészet szinonimájaként használják a rendvédelem kifejezést. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek rendészeti feladatot látnak el, melyet Magyary professzor is megemlíti az állam egyes feladatainak meghatározásánál. Magyary Zoltán a rendészetet az alábbiak szerint határozza meg:

„A rendészet a közigazgatásnak egyik ága, amelynek hatásköre a közigazgatás minden más ágába belenyúlik, ezért tartozik az általános igazgatáshoz, de célja határozottan körül van írva: az általános nyugalom, biztonság és a rend biztosítása. A rendészet nem pozitív, hanem védő, elhárító tevékenység. Ebben is különbözik a szakirányú közigazgatástól, amelynek pozitív feladatai vannak.”²

Magyary professzor a rendészet feladatait a mai napig érvényesen az alábbiak szerint csoportosította:

- „1. A közrend fenntartása s ha kell helyreállítása.*
- 2. A közbiztonság fenntartása.*

---

¹ Kat. 22. § (2) pont

² Magyar Közigazgatás A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában A magyar közigazgatás szervezete működése és jogi rendje. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1942. 564. oldal.

3. *A politikai vagy államrendészet.*

4. *Közigazgatási rendészet:*

5. *Igazságügyi rendészet*

6. *A rendőri büntetőbíráskodás*”³

A katasztrófavédelmet és szakterületeit feladataik alapján a 2. és 4. csoport alá lehet besorolni. A tűzoltási és polgári védelmi feladatok leginkább a 2.4. csoportba sorolhatók.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet alapvető feladata a katasztrófák megelőzése, a bekövetkező polgári veszélyhelyzetekben a mentés végrehajtása, a védekezés megszervezése és irányítása, a káros következmények felszámolása, a helyreállítás-újraépítés megvalósítása. A szervezet egységes elvek szerint épül fel, s magán viseli a rendvédelmi szervek egyes jellemzőit.

A rendvédelmi szerv azoknak a szervezeteknek a gyűjtőneve, amelyek a jogszabályokkal meghatározott társadalmi rend megsértésének megelőzését, a jogsértő állapotok és magatartások elhárítását, megszakítását, a jogsértő magatartások szankcionálását a jogszabályokban biztosított kényszerítő eszközök alkalmazásával jogosultak végrehajtani.

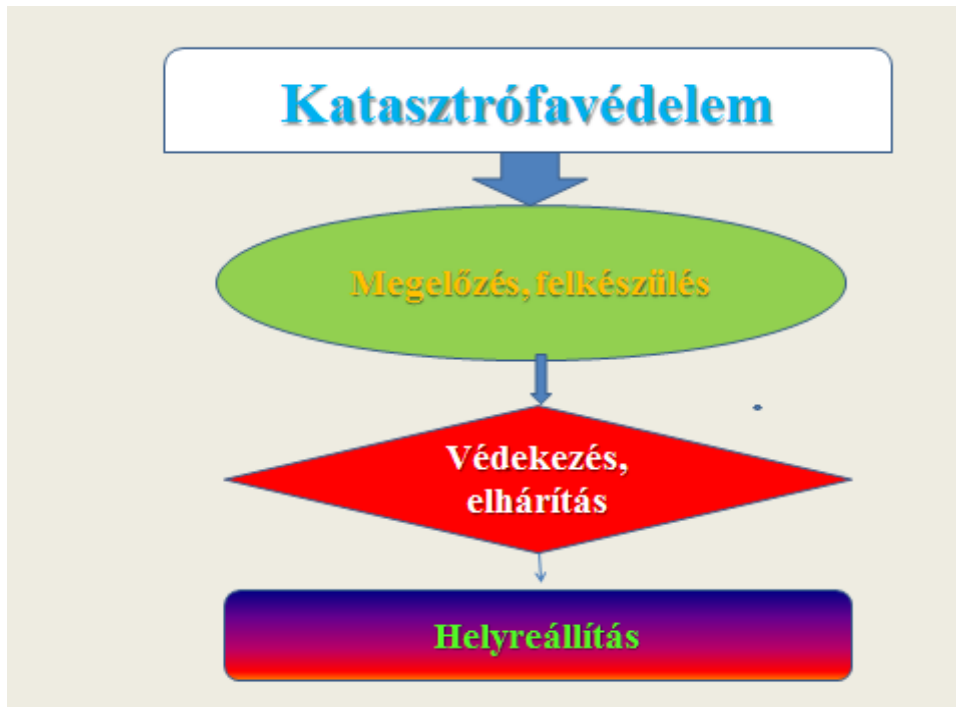
A katasztrófavédelem Kat.-ben meghatározott fogalma tartalmazza azon feladatokat és tevékenységeket, melyek az említett tevékenységet jellemzik. *Katasztrófavédelem: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.*⁴

A fogalom a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatokat, folyamatokat foglalja össze. Ebben az összefüggésben is megjelenik a védekezés alapja, mely megfelelően koordinált és tervezett. A feladatrendszer általános követelményeket tartalmaz. A katasztrófák elleni védekezés hármaskövetelményt foglal magába, melyet az alábbi ábra tartalmaz.

---

³ Magyar Közigazgatás A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában A magyar közigazgatás szervezete működése és jogi rendje. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1942. 564. – 566. oldal.

⁴ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról (3. § 8. pont)

1. számú ábra A katasztrófavédelem feladatrendszere (elvi vázlat)

A katasztrófák elleni védekezés egy összetett és egymásra épülő feladatrendszer. A megelőzés és a felkészülés magába foglalja a hatósági tevékenységet, a műszaki, technikai megoldásokat, a katasztrófák elleni védekezésre kialakított szervek és szervezetek felkészítését, az állampolgárok önvédelmi képességét, illetve más további tevékenységeket.

A megelőzés a „legolcsóbb” megoldás, mely a polgárok életét, vagyoni javait védi. A védekezési tevékenység összetett feladatrendszert jelent, mely szoros együttműködést követel meg a védekezésben részt vevő szervektől, szervezetektől, magánszemélyektől. A helyreállítás az állam segítségével történik. Az elháríthatatlan külső okból bekövetkező kár esetén az állam segítséget nyújt a károsultaknak. Ebben a feladatrendszerben kerülnek előtérbe a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, melyek a károk felmérésében és ellenőrzésében vesznek részt.

Az állam és szervei felelősek a lakosság életéért, vagyonbiztonságáért. Ennek érdekében alkotják meg a jogszabályokat és különböző állami szerveket hoznak létre. A katasztrófák elleni védekezés általános kötelezettség, minden állampolgár számára előírható. Általánosságban e kötelezettséget Magyarország Alaptörvényének XXXI. cikk 5. pontja rögzíti:

„Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő”.

Ez teremti meg a Kat. számára a lakosok védekezésbe való bevonásának lehetőségét és az önkéntes mentőszervezetek létrehozásának alkotmányos alapját. Az állam által a katasztrófák elleni védekezésért felelős, illetve arra kialakított szervezetekre vonatkozó előírásokat törvények szabályozzák. A hivatásos katasztrófavédelmi szervekre vonatkozóan alapvetően az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról (továbbiakban: Ttv.), valamint a Kat. tartalmaz előírásokat. A részletes feladatokat az említett törvények végrehajtására kiadott kormány- és belügyminiszteri rendeletek szabályozzák.

2024. október 1-től a hatósági jogköröket meghatározó 259/2011. (XII.7.) Kormányrendelet tűzvédelmi hatóságként a fővárosi valamint a vármegyei kormányhivatalokat jelöli ki.

A katasztrófavédelem jogi szabályozása

A Kat. nyolc fejezetben taglalja a katasztrófavédelem irányítási rendszerét, a katasztrófavédelemben részt vevő állami, gazdálkodási, hivatásos és önkéntes szervezetek, valamint magánszemélyek feladatait, továbbá a veszélyes anyagok által okozott balesetek elleni védekezést, a veszélyhelyzet részletszabályait, a polgári védelmi feladatokat és a védekezésben résztvevők kötelezettségeit.

I. fejezet. A Kat. e része lefekteti azt az alaptételt, hogy a katasztrófák elleni védekezés nemzeti ügy és a védekezés irányítása állami feladat. A bevezető részben meghatározásra kerül a védekezésbe bevonhatók köre, valamint az állampolgárok katasztrófavédelemmel kapcsolatos alapvető jogai és kötelezettségei. Az egységesség érdekében a törvény tisztázza a katasztrófavédelemben alkalmazott főbb fogalmakat. A törvény szabályozza a hatály kérdését, hogy a hasonló tevékenységek megfelelő elhatárolása ne okozzon gondot, és egyértelműek legyenek az egyes területek határai.

II. fejezet. Ebben a fejezetben az irányítás alapvető feladatai, a jog- és hatáskörök címzettjei kerülnek meghatározásra. A katasztrófavédelem irányítása a szakirányítást végző kormányzati szerveken keresztül valósul meg. Ezzel egyértelművé válik, hogy a Kormány nem közvetlenül, hanem közvetve látja el irányítási feladatait. A Kormány feladatai közé tartozik a katasztrófavédelmi rendszer működtetése és az ahhoz szükséges gazdasági feltételek megteremtése, mint ahogy a polgári védelmi szervezetek működéséhez szükséges pénzügyi feltételek biztosítása is. A nemzetközi segítségnyújtás igénybe vétele, valamint az abban való részvétel szintén a Kormány kompetenciájába tartozik. A védekezési feladatok koordinálása

érdekében létre kell hozni egy koordinációs szervezetet, mely jelenleg a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság.⁵ Egyértelműen felsorolja a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter korábbi szabályozáshoz képest kibővült feladatait.

III. fejezet. E fejezet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv mint rendvédelmi szerv felépítését tárgyalja, központi, területi és helyi tagozódásban. Központi szervként az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, területi szervként a vármegyei igazgatóságok, helyi szervként pedig a kirendeltségek kerülnek meghatározásra. A törvény újraszabályozza az átstrukturált hivatásos szervezet és vezetőjének feladat- és hatásköreit, továbbá meghatározza a területi szervek jogállását.

IV. fejezet. A fejezet a megváltozott hazai és nemzetközi szabályozások figyelembevételével tartalmazza a veszélyes anyagokkal kapcsolatos előírásokat. Egyértelműen kijelöli a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzésében eljáró hatóságot, amely az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. E fejezet szabályozza a kibővített hatósági feladatokat, hatásköröket, s nem utolsó sorban a védett adatokkal kapcsolatos alapvető rendelkezéseket. Ugyanígy előírásra kerülnek az üzem létesítéséhez szükséges követelmények, továbbá a belső és külső védelmi tervek, biztonsági elemzések és jelentések elkészítésének kötelezettsége és rendszeres felülvizsgálata.

V. fejezet. A kiterjedt káreseménnyel kapcsolatos teendőket tárgyalja.

VI. fejezet. A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény hatályon kívül helyezésével ebben a fejezetben jelennek meg a polgári védelem működésével, felépítésével, szervezeti struktúrájával kapcsolatos szabályok, aktualizálva, a modern kor kihívásainak és a koncepció tartalmának megfelelően.

VII. fejezet. A fejezet rendelkezései a felkészülés és a védekezés költségeinek megtérítésével és fedezetével kapcsolatos előírásokat tartalmazzák.

VIII. fejezet. A záró fejezet elsősorban felhatalmazó rendelkezéseket tartalmaz. A Kormány a katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszterek számára ad felhatalmazást egyes katasztrófavédelmi és polgári védelmi érintő szakterületek végrehajtási rendeletekben történő

---

⁵ 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról. A 1. számú melléklete tartalmazza a koordinációs szervezet vezetőjére, feladataira és a résztvevők körére vonatkozó főbb előírásokat.

szabályozására. A részletszabályok normatív határozat és normatív utasítás formájában kerültek kiadásra. A társadalmi és karitatív szervezetekre, valamint az önkéntes mentőszervezetekre vonatkozó részletszabályok kormány- és miniszteri rendeleti szinten kerülnek kidolgozásra, illetve módosításra.

234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról. A kormányrendelet részleteiben szabályozza a Kat. általános előírásait. A három részből és 12 mellékletből álló kormányrendelet átfogja a katasztrófavédelmi tevékenység teljes spektrumát.

A kormányrendelet megfelelő részletességgel fogalmazza meg és írja elő a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszter, a katasztrófavédelemben résztvevő központi államigazgatási szerv vezetője, a kormányzati koordinációs szerv, a védelmi bizottság elnöke és a polgármester katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatait.

A kormányrendelet szabályozza a katasztrófasegély nyújtásának szabályait, a nemzetközi katasztrófa- segítségnyújtás és - segítségkérés szabályait, valamint a települések veszélyeztetettség alapján kockázatbecslési eljárással történő katasztrófavédelmi szempontú besorolását. A Kat. 44. § -ban megjelölt természeti, civilizációs és egyéb eredetű veszélyekre tekintettel, a kockázatok azonosítása, elemzése és értelmezése alapján egységes okmányrendszerbe foglalja a katasztrófavédelmi feladatok és intézkedések rendjét, végrehajtását, az azt biztosító személyi, anyagi és technikai eszközök hozzárendelésével.

Miniszteri rendeletek: A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter hatáskörében részletszabályokat állapít meg a katasztrófavédelmi tevékenység végrehajtására, valamint kötelezettségeket ír elő a feladatok végrehajtásában érintett szervezetek, személyek számára. A többi ágazat vonatkozásában felhatalmazást kaptak az egyes ágazatokban feladatkörrel rendelkező miniszterek, hogy – a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterrel egyetértésben – rendeletben szabályozzák:

- 1) az ágazati tevékenységükkel összefüggésben az adatközlési, bejelentési, hatósági engedélyezési feladatokat,
- 2) a katasztrófavédelmi célú ágazati mérő- és ellenőrző, előrejelző és riasztórendszerek kialakításának, működtetésének feladatait,

- 3) a katasztrófavédelemben részt vevők kijelölését, feladataikat, felkészítésük és működtetésük feltételeit,
- 4) a feladatkörüket érintő katasztrófavédelmi feladatokat és az ahhoz kapcsolódó hatósági előírásokat (Kat. 82. § (3) bek.).

2. sz. ábra A katasztrófák elleni védekezés jogszabályi rendszere (elvi vázlat)

Részvétel a nemzetközi katasztrófavédelmi tevékenységben

Magyarország szerencsés, vagy éppen szerencsétlen helyzetben érezheti magát földrajzi fekvése következtében. Hazánk mindig is nagy átmenő forgalmat bonyolított le, melynek során veszélyes anyagok is jelen vannak, akár szárazföldi, akár vízi, vagy akár légi szállításról legyen szó. Nem beszélve a hazánkat átszelő folyóvizekről, melyek a környező országok vízgyűjtő területeiről időszakonként nagy mennyiségű víz levezetését kell, hogy ellássák, ezzel árvízveszélyt okoznak. Tovább lehetne folytatni azt a sort, mely megalapozza hazánk részvételét a nemzetközi katasztrófavédelmi tevékenységben.

A nemzetközi együttműködés alapjait a Kat. fekteti le. Egyrészt meghatározza a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás, valamint a nemzetközi katasztrófa-segítségkérés fogalmát (3. § 17, illetve 18. pont), továbbá előírja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos feladatait (23. § (5) bek.).

A magyar katasztrófavédelem nemzetközi kapcsolatait érdemes az alábbi rendszer szerint tárgyalni:

I. Magyarország részvétele a fontosabb nemzetközi szervezetekben

II. Kétoldalú és regionális kapcsolatok

III. Nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás (pl. árvizek, koronavírus-járvány, orosz-ukrán háború kapcsán)

IV. Katasztrófavédelmet érintő nemzetközi megállapodások, melyeknek Magyarország is részese (pl. 1989-es Bázeli egyezmény a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról)

A fenti témák közül csak az első kettővel foglalkozunk részletesebben.

I. Nemzetközi szervezetek

A) Európai Unió. Bár hazánk 2004 óta EU-tag, a katasztrófavédelem – illetve tágabb értelemben az egész rendvédelem – szabályozása nemzeti hatáskörben maradt, ami lényegében azt jelenti, hogy az EU-n belül a mai napig nem jött létre egy olyan átfogó és sikeres együttműködés, mint ami a gazdaság számos ágazatában már több, mint fél évszázada működőképes.

Az uniós katasztrófavédelmi együttműködés jogalapja a Lisszaboni Szerződés (az Európai Unió működéséről szóló szerződés) 196. cikke, amely szerint „az Unió ösztönzi a tagállamok közötti együttműködést a természeti vagy ember okozta katasztrófák megelőzését és az azokkal szembeni védekezést szolgáló rendszerek hatékonyságának javítása érdekében.”

A fenti célok teljesítése érdekében az Európai Parlament és az EU Tanácsa elfogadta az uniós polgári védelmi Mechanizmusról szóló 1313/2013/EU Európai Parlamenti és Tanácsi határozatot, amely 2014. január 1-je óta hatályos. Az uniós polgári védelmi mechanizmus fő elemei:

- megelőzés és kockázatkezelés,
- kölcsönös segítségnyújtás,
- képzések és gyakorlatok,
- közös rendszerek és intézmények létrehozása és működtetése (Veszélyhelyzet-kezelési Koordinációs Központ, Közös Veszélyhelyzeti Kommunikációs és Tájékoztatási Rendszer, Polgári Védelmi Modulok, Európai Veszélyhelyzet-kezelési Képesség).

B) Egyesült Nemzetek Szervezete. Az ENSZ-en belül három szervezeti egység nevét kell megemlítenünk. A Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalának (OCHA) feladata a természeti katasztrófák és a komplex veszélyhelyzetekkel összefüggő tevékenységek koordinálása, a humanitárius reagálás összehangolása, valamint a fejlesztés és a humanitárius támogatás. A Nemzetközi Kutató-mentő Tanácsadó Csoport (INSARAG) a városi kutatással és

mentéssel kapcsolatos témákkal foglalkozik, továbbá koordinálja a tagországok speciális mentőcsapatainak tevékenységét. 2012-ben a HUNOR hivatásos katasztrófavédelmi mentőszervezet nehéz városi kutató és mentő, a HUSZÁR önkéntes katasztrófavédelmi mentőszervezet pedig közepes városi kutató és mentő ENSZ INSARAG minősítést szerzett, amelyet ötévente meg kell újítani. Végül Magyarország is részt vesz az UNDAC, vagyis az ENSZ katasztrófa-kárfelmérő- és koordinációs bizottságának tevékenységében. E nemzetközi szakértőkből álló csapat feladata, hogy a világ bármely részén bekövetkező katasztrófát követően felmérje a károkat és szükségleteket, majd koordinálja a nemzetközi segélyek beérkezését és elosztását.

C) Észak-atlanti Szerződés Szervezete. A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (CEP) a legjelentősebb nem katonai jellegű együttműködés a NATO keretein belül, amely a biztonságot fenyegető hagyományos kockázatok (természeti katasztrófák, ipari balesetek) mellett olyan újabb biztonsági kihívásokkal is foglalkozik, mint az energiabiztonság, a kibertámadások, a terrorizmus és a klímaváltozás elleni védekezés. E tevékenységek koordinálását a Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottság (CEPC) végzi. A nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtással foglalkozó Euro-Atlanti Katasztrófareagálási Koordinációs Központ (EADRCC) a NATO operatív szerve, amely a tag-, valamint a partnerországok területén bekövetkező katasztrófák esetén nemzetközi segítségnyújtás koordinációját látja el. Magyarországról a kapcsolattartási feladatokat a Belügyminisztérium, illetve az OKF látja el.

II. Kétoldalú és regionális kapcsolatok

Magyarország valamennyi szomszédos országgal és számos távolabbi európai országgal (Azerbajdzsán, Litvánia, Macedónia stb.) kötött kétoldalú katasztrófa-segélynyújtási megállapodást, amelyeket – a többi nemzetközi szerződéshez hasonlóan – hazai jogszabályok emeltek be a magyar jogrendbe. Ide tartozik például a Magyarország Kormánya és a Szerb Köztársaság Kormánya között a katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2013. évi CXCVII. törvény vagy a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 212/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet. A szerződések szövege lényegében minden partnerország esetében ugyanaz vagy nagyon hasonló. A kétoldalú katasztrófavédelmi együttműködés az alábbi területekre terjed ki (2013. évi CXCVII. törvény 1. cikk):

- megelőző intézkedések közös megszervezésére és végrehajtására együttműködési tervek készítése,
- természeti és civilizációs katasztrófák általi veszélyeztetettségéről, illetve ezek bekövetkezéséről történő kölcsönös tájékoztatás,
- a következmények felszámolásában történő segítségnyújtásra együttműködési tervek készítése,
- a bekövetkezett katasztrófák során a védekezésben és a mentésben való segítségnyújtás,
- katasztrófavédelmi, polgári védelmi, tűzoltó és egyéb szakemberek kiképzése, képesítése,
- tudományos és műszaki információcserék, valamint közös kutatási programok végzése,
- kutatás, gyártás és fejlesztés,
- közös védelmi és mentési gyakorlatok megszervezése, végrehajtása.

A regionális együttműködési formák közül a Nemzetközi Tűzoltó Szövetséget (CTIF), a Dél-kelet Európai Katasztrófa-megelőzési és Felkészülési Kezdeményezést (DPPI), valamint a Visegrádi Négyek országainak (Magyarország, Csehország, Szlovákia és Lengyelország) főigazgatói szintű találkozóit érdemes megemlítenünk.

Belügyminisztérium katasztrófavédelemben meghatározott szerepe

A Kormány tagjai közül a katasztrófák elleni védekezésben a belügyminiszter kapott kiemelt, elsődleges feladatokat. A belügyminiszter a katasztrófák elleni védekezésen kívül további rendészeti és védelmi igazgatási feladatok címzettje is.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítja a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot. További katasztrófavédelmi feladatait elsősorban a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet, a Kat., valamint a Ttv. szabályozza. Eszerint a legfontosabb katasztrófavédelmi hatáskörök a következők:

A miniszter a katasztrófák elleni védekezésért való felelőssége keretében előkészíti:

- a) a katasztrófavédelemre, a katasztrófák elleni védekezés irányítási rendszerére,
- b) a polgári védelem feladataira, szervezetére, működésére, az állampolgárok és szervezetek polgári védelmi kötelezettségére,
- c) a tűz elleni védekezéssel kapcsolatos feladatokra,

- d) az ipari balesetek megelőzésére és elhárítására, valamint az országhatáron túli hatással járó ipari balesetek nemzetközi értesítési és kölcsönös segítségnyújtási rendszerére,
- e) a létfontosságú rendszerelemekkel kapcsolatos feladatokra vonatkozó jogszabályokat.

A miniszter a katasztrófák elleni védekezésért való felelőssége keretében:

- a) ellátja a hazai és a nemzetközi polgári válságkezelésből, katasztrófavédelmi feladatokból fakadó kormányzati és koordinációs feladatokat,
- b) biztosítja a RODOS valósidejű nukleárisbaleset-elhárítási döntéstámogató rendszer, valamint a Nemzetközi Radiológiai Adatsere Központ működési feltételeit,
- c) ellátja a NATO Reziliencia Bizottság (Resilience Committee) szerveivel való kapcsolattartást,
- d) irányítja a védelmi igazgatás – feladat- és hatáskörébe tartozó – egyes feladatainak ellátásában részt vevő szervek értesítésével összefüggő tevékenységeket,
- e) gondoskodik a földtani veszélyhelyzet megelőzésével és elhárításával kapcsolatos feladatok ellátásáról.

A miniszter Kat. -ben említett feladatai:

- 1) kinevezi, illetve felmenti a közvetlen irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjét, gyakorolja felette a munkáltatói jogokat,
- 2) elrendeli a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett a polgári védelmi szervezetek részleges alkalmazását,
- 3) gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (NATO CEP) katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról,
- 4) gondoskodik az EU polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, ennek keretében biztosítja a kapcsolattartást és a képviseletet az EU intézményeiben,
- 5) a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban,
- 6) felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért a katasztrófák elleni védekezés területén, jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet.

Hivatásos katasztrófavédelmi szervek felépítése és feladataik

Hivatásos katasztrófavédelmi szervek

A Kat. az alábbiak szerint rendelkezik a hivatásos katasztrófavédelmi szervekről:

„22. § (1) A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő hivatásos katasztrófavédelmi szerv:

- a) az országos illetékességgel működő központi szerv,
- b) a vármegyei, fővárosi illetékességgel működő területi szervek,
- c) helyi szervek a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a hivatásos tűzoltóságok.

(2) A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, rendvédelmi alkalmazottak, munkavállalók és tisztjelöltek.

(3) A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a feladatait a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló törvényre is figyelemmel hajtja végre.”

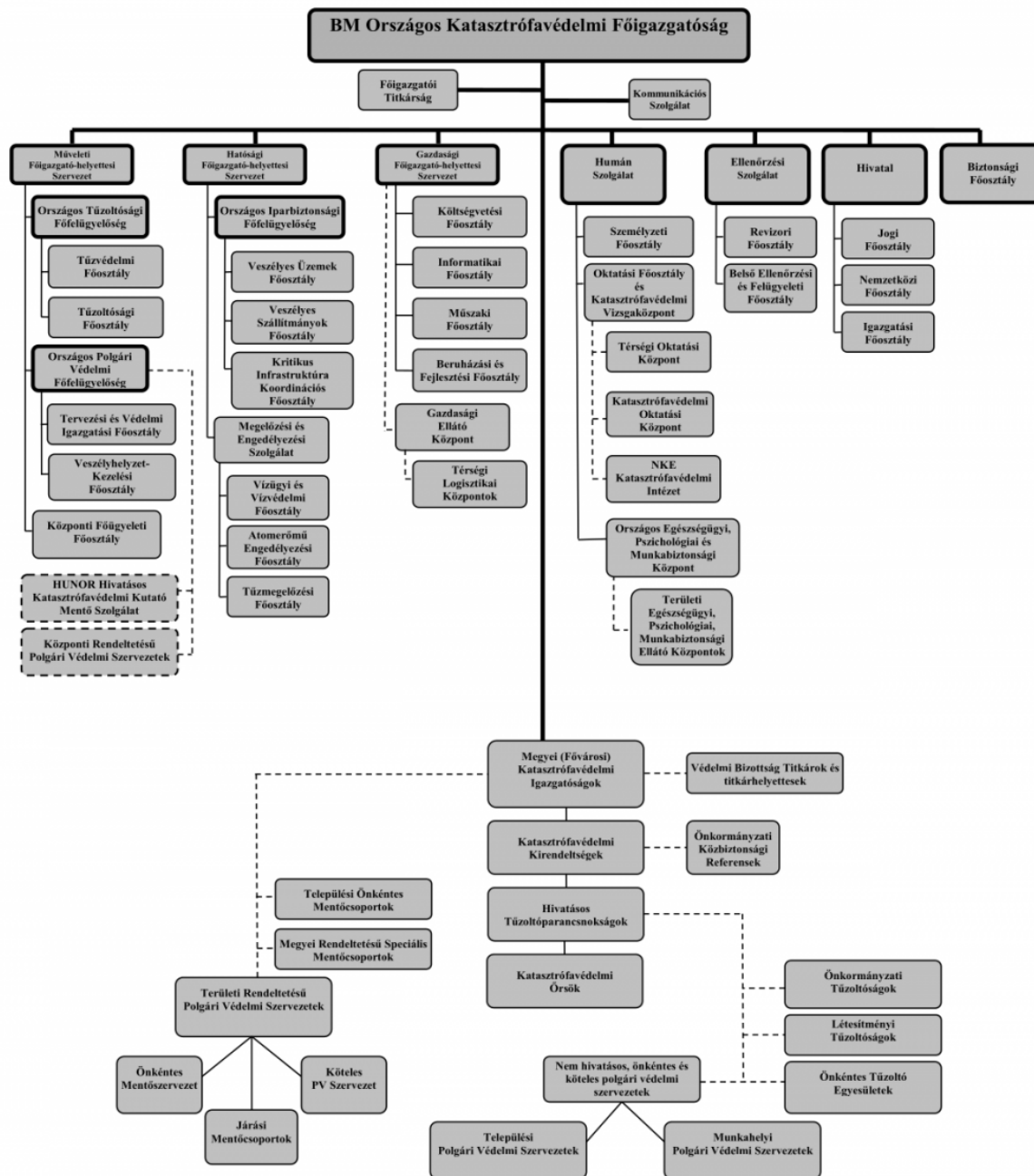
Központi szerv: A **BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság** (BM OKF).

A BM OKF önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. A belügyminisztérium irányítása alatt álló szerv, mely feladatrendszerét tekintve önállóan tevékenykedik, s az éves költségvetést meghatározó jogszabályok alapján önálló gazdálkodást folytat. A szervezet élén a főigazgató áll, akit a munkájában három főigazgató-helyettes segít. (Műveleti, Hatósági és Gazdasági főigazgató-helyettesek mellett a Humán, Ellenőrzési és Kommunikációs szolgálatok valamint a Hivatal biztosítja a szakmai és funkcionális feladatok végzését.)

Jelenleg a tűzoltósági, polgári védelmi főfelügyelőség tartozik a műveleti főigazgató-helyettes alárendeltségébe, míg az iparbiztonsági szervezet a hatósági főigazgató-helyettes alárendeltségébe tartozik.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv struktúrája
2021. december 1.

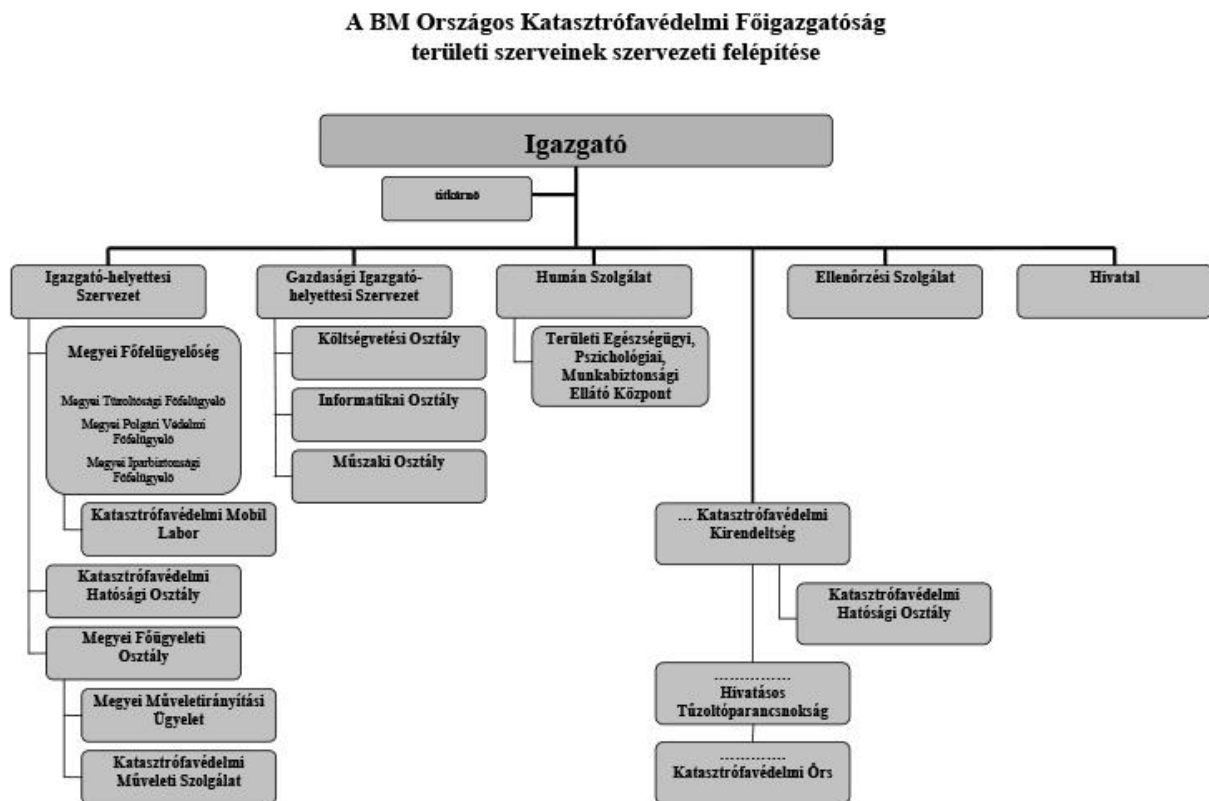

4. sz. ábra

Forrás: <https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet>

Területi szervek: A vármegyei (fővárosi) igazgatóságok központi szerv irányítása alatt álló, de önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szervek. Az igazgatóságok a számukra biztosított költségvetés alapján gazdálkodó tevékenységet folytatnak. Jogszabály szabta keretek között végzik feladataikat, s járnak el hatóságként. Irányítják a helyi szerveket. A területi szervek esetében az igazgató-helyettesek segítik az igazgató munkáját. A szakmai és a

gazdasági terület feladatit koordinálják, irányítják. A szakmai igazgató-helyettes alárendeltségébe tartozik a tűzoltósági, polgári védelmi és iparbiztonsági főfelügyelő, valamint a hatósági és a főügyeleti osztályvezető.

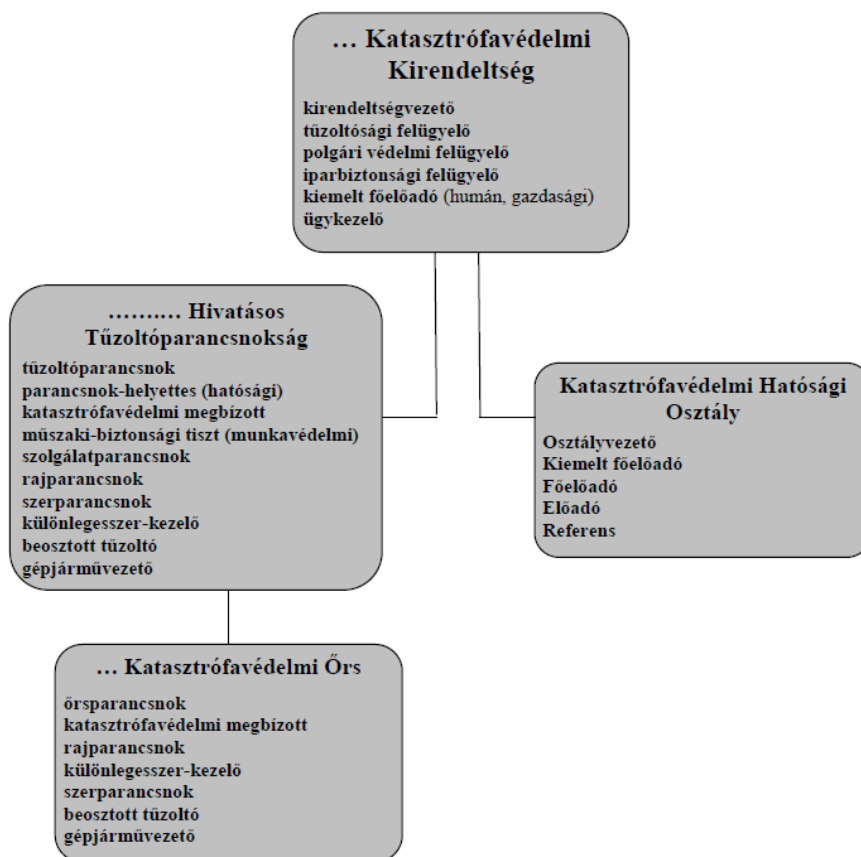

5. sz. ábra

Forrás: <https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet>

Helyi szervek: A **kirendeltségek** a területi szerv közvetlen alárendeltségében tevékenykednek, látják el a számukra jogszabályokban meghatározott feladatokat, hatósági (kéményseprő-ipari hatósági felügyeleti, valamint VÁSZ tevékenységet). A kirendeltségeken tűzoltósági, polgári védelmi és iparbiztonsági felügyelők, valamint hatósági osztály végzi a szakmai feladatokat. A kirendeltség szervezetébe tartoznak a **hivatásos parancsnokságok**, melyek a tűzoltási és műszaki mentési feladatokat végzik. Egyes hivatásos tűzoltóságok szervezetén belül **katasztrófavédelmi őrök** kerültek kialakításra. A katasztrófavédelmi őr a hivatásos tűzoltóság elsődleges tűzoltási és műszaki mentési, elvégzésére létrehozott szervezeti eleme.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság helyi szerveinek szervezeti felépítése

6. sz. ábra

Forrás: <https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet>

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv hierarchikus szervezet, a szervezeti egységek alá-fölérendeltségi viszonyban állnak egymással. Az egyes szakterületek élén központi és területi szervek esetében főfelügyelők, míg a helyi szervek esetében felügyelők állnak. A hatósági feladatok a több terület összefogása következtében központi szinten főigazgató-helyettesi irányítás alatt állnak.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománya, vezetése, irányítása

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatát hivatásos, közszolgálati, rendvédelmi alkalmazotti és munkavállalói jogviszonyban állókkal látja el.

A hivatásos állományra vonatkozóan a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény tartalmaz rendelkezéseket. A hivatásos jogviszony egy különleges jogviszony, mely a rendvédelmi szerv és az állomány tagja között jön létre. A kétpólusú jogviszonyban a rendvédelmi szerv az állomány tagja számára előírt kötelezettségekhez szükséges feltételeket és a juttatásokat biztosítja, míg a szolgálatot vállaló a speciális kötelezettségeket teljesíti. A különleges jogviszony vállalásának fő elemei:

- 1) önkéntes vállalás,
- 2) élethivatás,
- 3) szigorú függelmi rendben történő feladatvégzés,
- 4) életének és testi épség kockáztatása,
- 5) egyes alapjogai korlátozása (a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabadmegválasztása, a véleménynyilvánítás szabadsága, gyülekezési jog, egyesülési jog, az anyanyelvhasználata, a választójog, a munka és foglalkozás szabadmegválasztása, a tulajdonjog).

Ahhoz, hogy valaki a hivatásos állomány tagjává váljon, több feltételnek kell megfelelnie, s ezek időszakos ellenőrzésének kell magát alávetnie. Különleges továbbá az, hogy az állomány tagját a rendvédelmi szervvel fennálló jogviszonya alatt a szolgálatteljesítés közben és szabadidejében az erre hivatottak ellenőrizhetik. Az egyes feladatok ellátásához meghatározott képesítési követelményeknek kell megfelelni, mely követelményeket belügyminiszteri rendeletek határoznak meg.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állománya a Szolgálati Szabályzatban – a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról szóló 49/2011. (XII. 20.) BM rendeletben - meghatározottak szerint látja el feladatát. A szolgálati szabályzat többek között meghatározza az alárendelt és az előjáró viszonyát és kötelezettségét, a hivatásos szervhez való tartozás igazolását, a parancs, utasítás adásának és végrehajtásának szabályait, a jelentésekre vonatkozó általános kötelezettségeket és nem utolsósorban a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állományába tartozó hivatásos állományú szolgálatban és szolgálaton kívüli magatartását.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv jogszabályokban megállapított szervezeti kompetenciája alapján vesz részt Magyarország törvényes rendjének védelmében, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítésében, valamint a jogrend érvényesítésében.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv sajátos működési céljait a rá vonatkozó jogszabályok és a közjogi szervezetszabályozó eszközök határozzák meg. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv irányítási rendszerén a különböző szintű vezetőszervek azon kapcsolat és viszonyrendszerét értjük, amely biztosítja a magasabb szinten hozott vezetői döntések által kimunkált feladatok alsóbb szinteken történő végrehajtását.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv esetében három szintre tagozódik az irányítási rendszer. **A felső szint** a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a **középső szint** a vármegyei (fővárosi) igazgatóság és **alsó szint** a kirendeltség, illetve a hivatásos tűzoltóparancsnokság. Az egyes szintek irányítási feladatait a vonatkozó jogszabályok határozzák meg. A káresemények, tüzesetek, felszámolásának irányítása és vezetése külön jogszabályok és szakmai előírások szerint történik. Ezen feladatok a tananyag különös részében jelennek meg. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv beosztásaival szembeni szakmai követelményeket a 9/2015. (III. 25.) BM rendelet tartalmazza szakterületi felosztásban.

Felsővezetők

A BM OKF **főigazgatója** központi irányítási és felügyeleti jogkörében a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott irányítási jogosítványokon túl:

- javaslatot tesz a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője helyettesének vagy helyetteseinek kinevezésére és felmentésére,
- gyakorolja a munkáltatói jogokat a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve állományába tartozó személyek felett.

A BM OKF-et a főigazgató irányítja, vezeti és képviseli, állományilletékes parancsnok, aki jogszabályban meghatározott munkáltatói jogkört gyakorol. A miniszter kifejezett hatáskörébe utalt kinevezési és felmentési jogkörök kivételével a BM OKF teljes állománya tekintetében gyakorolja a munkáltatói jogokat.

A főigazgató a belügyminiszter közvetlen alárendeltségében végzi feladatait. A főigazgató szolgálati előjárója a hivatásos katasztrófavédelmi szervek teljes személyi állományának. A főigazgató egy személyben jogosult képviselni a BM OKF-et. Képviselési joga korlátlan, minden szervezési, szakmai és gazdálkodási területre kiterjed. A jogszabályokban, valamint a közjogi szervezetszabályozó eszközökben részletezett feladatkörökben az ott meghatározottak szerint irányítói, felügyeleti, közvetlen utasítási, ellenőrzési és hatósági jogkört gyakorol, vezeti

a BM OKF-et, irányítja a területi és helyi szervek működését, tevékenységét, szervezi a miniszter által meghatározott feladatok végrehajtását, együttműködik a társszervekkel.

A központi irányítási és felügyeleti jogkörében a központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott irányítási jogosítványokon túl javaslatot tesz a főigazgató-helyettesek és a tábournoki beosztásba lévők kinevezésére és felmentésére, a tábournoki, ezredesi rendfokozatba történő előléptetésre.

A **műveleti és a hatósági főigazgató-helyettes** szolgálati elöljárója a főigazgató és a gazdasági főigazgató-helyettes kivételével a teljes személyi állománynak, a főigazgató-tartós távollétében teljes hatáskörben helyettesíti. A főigazgató-helyettes gyakorolja a jogszabályokban és a közjogi szervezetszabályozó eszközökben – a főigazgató kizárólagos hatáskörébe utaltakon kívül – a Főigazgató-helyettesi Szervezet személyi állománya tekintetében a munkáltatói jogokat. Gyakorolja szakterülete vonatkozásában a jogszabályban előírt, vagy a főigazgató által átruházott hatósági jogköröket.

A **gazdasági főigazgató-helyettes** a főigazgató gazdasági helyettese, szolgálati elöljárója - a főigazgató és a főigazgató-helyettes kivételével – a teljes személyi állománynak. A főigazgató és a főigazgató-helyettes egyidejű akadályoztatása esetén - külön jogszabály által a főigazgató kizárólagos hatáskörébe utalt ügyek kivételével – a gazdasági főigazgató-helyettes helyettesíti a főigazgató-t. A gazdasági főigazgató-helyettes gyakorolja a jogszabályokban és a közjogi szervezetszabályozó eszközökben a Gazdasági Főigazgató-helyettesi Szervezet személyi állománya tekintetében a munkáltatói jogokat.

Az **országos főfelügyelő** szakterülete vonatkozásában gyakorolja a jogszabályban előírt vagy a főigazgató-helyettes által átruházott szakirányítási és felügyeleti jogköröket a főigazgató és a főigazgató-helyettes közvetlen irányítása mellett, azok utasításainak megfelelően vezeti országos főfelügyelősége munkáját. A saját szakterületén szakmai elöljáróként irányítási jogkörrel felruházott személy. Szakmai irányítási jogkörét csak a szakterületet érintő körben, kizárólag a jogszabályok, a közjogi szervezetszabályozó eszközök, a belső normák, valamint a szolgálati elöljáró döntésének keretein belül, azokkal összhangban gyakorolhatja.

A **hivatalvezető** a főigazgató közvetlen alárendeltségébe látja el feladatait. A hivatalvezető felelős a közvetlen alárendeltségébe tartozó szervezeti elemek tevékenységének koordinálásáért, a munka szervezéséért.

A **szolgálatvezető** a főigazgató, főigazgató-helyettes közvetlen irányítása alatt irányítja az alárendeltségébe tartozó szervezeti elemek munkáját, felelős a vezetése alatt álló szervezeti elemek működéséért és a feladatkörébe tartozó feladatok határidőben történő teljesítéséért.

A **vezető-irányító munka végrehajtásának egyik alapvető eszköze a vezetői fórumok működtetése**, amelyek naponta, hetente és havonta periodikus jelleggel ismétlődnek. A fórumrendszerben a napi értekezletek a napi operatív ügyekre való reagálást biztosítják, míg a hosszabb távú feladatok végrehajtásához más periódusban megtartott értekezletek szükségesek.

Hivatásos katasztrófavédelmi szervek általános fórumrendszere:

- 1) napi pontosítás,
- 2) heti vezetői koordináció,
- 3) havi vezetői értekezlet valamennyi vezetői szinten,
- 4) negyedéves vezetői referáda,
- 5) havonta országos főfelügyelői értekezletek,
- 6) féléves, éves vezetői értékelő értekezlet,
- 7) állománygyűlés.

Hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatai

A BM OKF a jogszabályokban meghatározott közfeladatokat látja el, alapvető rendeltetése a lakosság élet- és vagyonbiztonságának, a nemzetgazdaság és a létfontosságú rendszerek és létesítmények biztonságos működésének védelme, a katasztrófák hatósági megelőzése, a katasztrófaveszély-helyzetben, valamint tűz- és káresetek esetén a mentés végrehajtása, a védekezés megszervezése és irányítása, a káros következmények felszámolása, a helyreállítás-újjáépítés megvalósítása.

A szakmai és funkcionális feladatok végrehajtásának részletes szabályait a BM OKF Szervezeti és Működési Szabályzata, valamint az egyes szervezeti egységek Ügyrendjei határozzák meg.

A szakmai feladatok az alábbi főbb csoportokra oszthatók:

- 1) Katasztrófa elhárítás irányításával és koordinálásával kapcsolatos feladatok
- 2) Polgári védelmi feladatok
- 3) A tűzoltóság irányításával kapcsolatos feladatok
- 4) Az iparbiztonsági szakterület irányításával kapcsolatos feladatai
- 5) Nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos feladatok
- 6) Hatósági feladatok irányításával és végzésével kapcsolatos feladatok

Funkcionális feladatok:

Humán igazgatási tevékenység magába foglalja a katasztrófavédelem teljes személyi állományával kapcsolatos humán gondoskodási feladatok ellátását. A humán feladatok komplex egységet alkotnak, a felvételt megelőző időszakban kezdődnek és az állományból való kikerülést követően fejeződnek be. Magába foglalja az állományszervezési, személyzeti, fegyelmi, szociális, egészségügyi, pszichológiai feladatok ellátását. Része az oktatásigazgatási tevékenység, mely a képzés és továbbképzés központi szabályozását, szervezését, koordinálását, a szakképzéssel kapcsolatos szakágazati feladatokat foglal magába.

A **gazdálkodási feladatok**, a rendvédelmi szervekre jellemző gazdálkodási tevékenység mellett többlet feladatok is megjelennek a katasztrófavédelem speciális feladatrendszeréből adódóan. A katasztrófák elhárításában résztvevő szervezetek számára központi költségvetésből átadott támogatások elosztása és ezek célirányos felhasználásának ellenőrzése többletfeladatként jelentkezik a BM OKF- nél. A katasztrófavédelemhez köthető gazdálkodási feladatokkal szemben a pénzügyi jogszabályok igen szigorú követelményeket támasztanak. A katasztrófák során bekövetkező károk enyhítésére létrehozott vis maior keret felhasználása az önkormányzatok keretein belül történik meg. Az ott felhasználásra kerülő pénzügyi vis maior keret jogszerű felhasználásának előzetes ellenőrzése speciális feladatként jelenik meg a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet feladatrendszerében. Ez az ellenőrzési feladat komoly szakmai felkészültséget és pontos végrehajtást igényel.

Belső ellenőrzés a belső ellenőrzési szervezeti egység tevékenysége lefedi a hivatásos katasztrófavédelmi szervek teljes feladatkörét.

Kommunikációs tevékenység a többi rendvédelmi szervtől eltérően nagyobb jelentőséggel bír ez a feladat. A katasztrófák megelőzésében és magában az elhárítási tevékenységében nagyobb szerepet kap a lakosság tájékoztatása. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek speciális feladata a lakossági riasztórendszerek működtetése. További eltérés az, hogy a veszélyhelyzeti riasztási rendszerben a médiatörvény felhatalmazása alapján a katasztrófa-, illetve veszélyhelyzetek esetén a médiaszolgáltatók kötelesek a katasztrófavédelem közleményeit megjelentetni, akár műsoruk megszakításával is.

A különböző szakterületeken tanácsadó testületek működnek a BMOKF szervezetéhez kapcsolódóan. Ezek a testületek nemcsak a szakmai, hanem a funkcionális szervezetek munkáját segítik. Erősítik a társadalmi kapcsolatokat azzal, hogy nem csak a hivatásos

katasztrófavédelmi szervek állományából, hanem a tudomány és az adott szakterület kiemelkedő tudású és nagy tapasztalattal rendelkező szakemberei is részt vesznek a tanács munkájában.

Katasztrófavédelem irányítása veszélyhelyzet esetén

Magyarország Alaptörvénye 51. cikkében meghatározott különleges jogrendi időszak kihirdetését követően a katasztrófák elleni védekezés irányításában az állam irányítási szerepe felerősödik. A veszélyhelyzetet a Kormány meghatározott területre és meghatározott időtartamra hirdeti ki, s a védekezés az erre a feladatra létrehozott szervezethez kerül, melyet a védelmi bizottság vezetője irányít. Országos szinten a Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szerveként létrehozza a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságot, melynek elnöke a belügyminiszter. Területi szinten a területi (vármegyei / fővárosi) védelmi bizottság vezetője a főispán, elnökhelyettese – a katasztrófák elleni védekezés tekintetében – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi vezetője. Minden egyes járásban kialakításra került a helyi védelmi bizottság, melynek vezetője a vármegyei kormányhivatal járási hivatalának vezetője. Elnök-helyettese a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a területi katasztrófavédelmi szerv vezetője által kijelölt személy.

Hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel együttműködő önkormányzati és civil szervek, szervezetek

A katasztrófák elleni védekezés megköveteli nemcsak az állami szervek, hanem az önkormányzatok, civilszervezetek és az állampolgárok aktív részvételét. Az önkormányzatok tűzvédelmi és katasztrófavédelmi feladatait a Kat. mellett a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 12. pontja jelöli ki. Ebbe a pontba a katasztrófavédelem körébe tartozó szakterületeken belül jelentkező tevékenységek általánosságban kerültek megfogalmazásra. A tűzvédelmi feladatok közé tartozik a megelőző tevékenység is. A tűzvédelmi feladatok teljesítését a települési önkormányzat a tűzoltó egyesületek bevonásával, illetve az önkormányzati tűzoltóság bevonásával végezheti.

Az ország településeit az adott település vonatkozásában lefolytatott kockázatbecslési eljárás eredményeként katasztrófavédelmi osztályokba kell sorolni. A polgármester a kockázatbecslés alapján a besorolásra elkészített javaslatát megküldi a vármegyei védelmi bizottság elnökének, aki felülvizsgálatát követően a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve útján

felterjeszti a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek. Meghatározott szempontok alapján elvégzett kockázati vizsgálat alapján az adott település I-III. osztályba sorolandó a veszélyeztetettség mértének függvényében.

A megelőzési, a mentési és a helyreállítási feladatokban különböző civil szervezetek is részt vesznek. A katasztrófavédelmi szabályozás alapján társadalmi és önkéntes szervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének hozzájárulásával vehetnek részt a feladatok végrehajtásában. Ezek a szervezetek fenntartói szempontból lehetnek egyházi, társadalmi és egyéb fenntartásúak. Az egyéb szervezetek között megjelennek az önkéntes mentő szervezetek. A Kat. és a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet alapján a katasztrófavédelemben lehetőség nyílt speciális rendeltetésű önkéntes mentőcsapatok létrehozására. A mentőcsapatok felszerelése, működtetése, alkalmazási feltételeinek megteremtése, amely megfelelő vezetés és logisztikai biztosítás mellett alkalmas komplex vízkár elhárítási, és védekezési tevékenységek végrehajtására. A mentőcsoporthoz a Nemzeti Minősítési rendszer keretén belül kell az alkalmasságukat bizonyítani.

A Magyar Tűzoltó Szövetség (MTSZ) „1870-ben alakult meg Gróf Széchenyi Ödön kezdeményezésére, aki az elsőként töltötte be az elnöki tisztséget. Az alapítását követően mintegy nyolc évtizeden keresztül eredményesen működő szövetséget XX. századi történelmünk viharai ugyan elsodorták, ám jogutódként 1990-ben újra megalakult a napjainkban is működő Magyar Tűzoltó szövetség (MTSZ). A politikai pártoktól független MTSZ célja társadalmi eszközökkel segíteni a tűz elleni védekezést, a hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságok és tűzoltó egyesületek tevékenységét, közreműködni a szakmai munkájuk hatékonyabbá tételéhez szükséges személyi, anyagi, tárgyi feltételek kialakításában, a tűzoltóságok nemzetközi kapcsolatainak ápolásában. Az országsszerte működő több ezer önkéntes tűzoltó szervezet vármegyei szövetségekbe szerveződve kapcsolódik az MTSZ-hez. Tagja lehet továbbá a szövetségnek bármely országos tűzvédelmi szakmai és más országos társadalmi szervezet is, amely elfogadja az MTSZ alapszabályát és az elnökség elfogadja a csatlakozását. A rendes tagság mellett pártoló tagként csatlakozhatnak a szövetséghez szervezetek és jogi- és magánszemélyek egyaránt.”⁶

---

⁶ Forrás: tozoltoszovetseg.hu

Magyar Polgári Védelmi Szövetség: ez a szervezet fogja össze a vármegyei és regionális szervezetek tevékenységét. „A Szövetség kiemelt feladatának tekinti a Természeti és civilizációs katasztrófák esetén, valamint a Háború áldozatainak védelméről szóló Nemzetközi egyezmények hatálya alá eső a bajbajutott lakosság és anyagi javak védelmét szolgáló intézkedések (a Háború áldozatainak védelmére hozott Genfi Konvenció I-II. Kiegészítő jegyzőkönyv) végrehajtásában, de különösen a lakosság tájékoztatásában, felkészítésében, az ifjúság nevelésében, az önkéntes szervezetek létrehozásában, kiképzésében, a lelki gondozásban, a segélyek elosztásában és az önkéntes beavatkozások támogatásában való humanitárius részvételt. Szakmai érdekképviselőt gyakorol, e tevékenysége része civil kontrol gyakorlásának, a polgári védelmi feladatokat illetően.”⁷

Magyar Vöröskereszt: a nemzetközi vöröskereszt mozgalom 1863-ban alakult Genfi székhellyel. A mozgalom őrzi a Genfi egyezmények hagyományait, s azokban, mint tevékenyen résztvevő szervezet kerül megjelölésre. Hazánkban ez a szervezet az egyik stratégiai partnere a hivatásos katasztrófavédelmi szervezeteknek.

---

⁷ Forrás: mpvsz.hu

II. Tűzmegelőzési alapismeretek

A tűzmegelőzés fogalma és legfontosabb jellemzői

A biztonsághoz való jog mint az Alaptörvény által is szabályozott alapvető jog fontos részét képezi a tűzbiztonság. A tűz és a katasztrófák elleni védekezés társadalmi súlyát jelzi, hogy a védekezés ellátásért felelős közigazgatási szerv, vagyis a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet rendvédelmi szervnek minősül.

A katasztrófavédelem legrégebbi részterületét képező tűzvédelem három fő területből tevődik össze: tűzmegelőzés, tűzoltás és tűzvizsgálat.

A fenti felsorolásból is kitűnik, hogy a tűzmegelőzés a tűz elleni védekezés (tűzvédelem) egyik fő részterülete. Fogalmát a Ttv. a következőképpen határozza meg:

Tűzmegelőzés: a tüzek keletkezésének megelőzésére, továbbterjedésének megakadályozására, illetőleg a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására vonatkozó, a létesítés és a használat során megtartandó tűzvédelmi jogszabályok, szabványok, hatósági előírások rendszere és az azok érvényesítésére irányuló tevékenység.

A fenti meghatározás a számtalan tűzmegelőzési előírást próbálja rendszerbe foglalni azáltal, hogy azokat céljuk, illetve jellegük alapján csoportosítja. A tűzmegelőzés tehát egy olyan feladatrendszer, amely jogszabályok, szabványok és a tűzvédelmi hatóságok előírásaiban ölt testet.

Az Ttv. vonatkozó előírásain túl a legfontosabb tűzmegelőzési ágazati jogszabály az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet, (továbbiakban: OTSZ). Az OTSZ előírásai az elvárt biztonsági szintet határozzák meg. A biztonsági szint teljesítésének módját, lehetőségeit, konkrét műszaki megoldásait a Tűzvédelmi Műszaki Irányelvek (továbbiakban: TvMI) tartalmazzák.

A jogszabályokkal ellentétben a szabványok alkalmazása önkéntes. Olyan műszaki előírásokat tartalmaznak, amelyek alkalmazásával az elérni kívánt rendező hatás az adott feltételek között a legkedvezőbb.

Hatósági előírások alatt ún. egyedi – vagyis a jogszabályok általános rendelkezéseihez képest egyedi – tűzvédelmi előírásokat kell érteni. Ide tartoznak a tűzvédelmi hatóság által meghozott határozatok és végzések. Az egyedi tűzvédelmi előírások túlnyomó többsége határozati formában ölt testet, de nagy számban fordulnak elő végzések is. Például az enyhébb súlyú tűzvédelmi szabályszegések esetén alkalmazott hatósági kötelezések végzés formában kerülnek kiadásra. Az OTSZ által meghatározott biztonsági szint teljesíthető a TvMI előírásainak, vagy

vonatkozó szabvány tartalmának megfelelő, vagy a tervezők által kialakított egyedi műszaki megoldással is, amelynek megfelelőségét igazolni szükséges.

Az OTSZ a tűzvédelmi előírások rendszerét alapvetően két nagy csoportba sorolja: létesítési és használati szabályokat különít el egymástól.

A hatályos OTSZ meghatározása szerint a létesítés a tervezés, telepítés, használatbavétel és elfogadás folyamatsora

A létesítmények „életciklusát” tekintve a tervezés, valamint a kivitelezés során először tűzvédelmi létesítési szabályokat kell betartani, majd a használatbavételi engedély kiadását követően a használati szabályokra helyeződik át a hangsúly. Egy szakirodalomban használatos megfogalmazás szerint az építmények, helyiségek, a gépek és az anyagok használatára, a munkafolyamatok, technológiák végzésére, valamint a személyek magatartására vonatkozó tűzvédelmi rendelkezéseket a használati szabályok tartalmazzák.

Az OTSZ felépítését a létesítési előírások „mennyiségi túlsúlya” jellemzi, a szűkebb értelemben vett használati szabályokkal kevesebb fejezet foglalkozik.

A Ttv.-ben meghatározott fogalom a tüzek megelőzésére szolgáló rendelkezések céljai közül hármat konkrétan is nevesít. Az említett szabályozási célokra számos példát lehetne hozni, néhány ezek közül: tüzek keletkezésének megelőzése → dohányzásra vonatkozó használati szabályok; tüzek továbbterjedésének megakadályozása → tűztávolság, beépített automata oltóberendezések; tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítása → tűzjelzés, oltóanyag biztosítás.

A tűzmegelőzési tevékenység területei

Jelen keretek között mindössze arra van mód, hogy a tűzmegelőzési rendelkezéseket tartalmazó legfontosabb jogszabály, vagyis az OTSZ csoportosítása alapján áttekintsük a tűzmegelőzési tevékenység fő területeit, valamint röviden szót ejtsünk néhány alapvető rendelkezésről.

A tűzmegelőzési tevékenység fő részterületei a következők:

- védelmi célok meghatározása (életvédelmi, közösségi- tulajdonosi értékvédelmi célok)
- osztályba sorolások
- építőanyagokkal, épületszerkezetekkel kapcsolatos tűzvédelmi követelmények
- tűzterjedés elleni védelem
- rendeltetéstől függő létesítési követelmények
- kiürítés
- tűzoltó egységek beavatkozását biztosító követelmények

- hő- és füst elleni védelem
- hasadó és hasadó-nyíló felületek
- speciális építmények tűzvédelme
- villamos és villámvédelmi berendezésekkel kapcsolatos tűzvédelmi követelmények
- beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések
- éghető folyadékokra és gázokra vonatkozó különleges előírások
- ellenőrzés, karbantartás, felülvizsgálat szabályai

A fenti – ráadásul nem is teljes körű – felsorolásból is látható, hogy a tűzmegeelőzés meglehetősen komplex rendszert alkot, amelynek mindössze néhány részterületével fogunk foglalkozni a továbbiakban.

A legfontosabb tűzmegeelőzési célú jogszabályi rendelkezések

A tűzvédelem jelenlegi szabályozásában a veszélyesség bemutatására és a veszélyességtől függő tűzvédelmi követelmények meghatározásához a tűzveszélyességi-, valamint a kockázati osztályba sorolást alkalmazzuk.

A veszély teljes körű megjelenítése érdekében, valamint a tűzvédelmi rendelkezések megállapítása és alkalmazása szempontjából az anyagokat tűzveszélyességi osztályba, a kockázati egységeket kockázati osztályba, az épületeket, önálló épületrészeket és speciális építményeket mértékadó kockázati osztályba soroljuk. A kockázati osztályba sorolást alapvetően a létesítési követelmények meghatározásához használjuk. A tűzveszélyességi osztályba sorolás meghatározhat, befolyásolhat használati szabályokat, de figyelembevételre kerülhet a kockázati osztályok meghatározásánál is.

Az anyagok esetében három tűzveszélyességi osztályt különböztetünk meg:

- Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztály
- Mérsékelt tűzveszélyes osztály
- Nem tűzveszélyes osztály

A tervezés során, az elsősorban tűzterjedési szempontok alapján kialakított legkisebb önálló egységeket, az ún. kockázati egységeket kockázati osztályba kell sorolni. A kockázati

osztályokra (valamint a mértékadó kockázati osztályra) az alábbi megnevezéseket és rövidítéseket használjuk:

- nagyon alacsony kockázati osztály (NAK)
- alacsony kockázati osztály (AK)
- közepes kockázati osztály (KK)
- magas kockázati osztály (MK)

Egy épület (önálló épületrész, speciális építmény) esetén a mértékadó kockázati osztályt az adott épületben lévő kockázati egységek kockázati osztályai alapján kell meghatározni. A mértékadó kockázati osztály a kockázati egységek kockázati osztályai közül a legszigorúbb.

Miután elvégeztük a különböző osztályba sorolásokat, a tervezés és a kivitelezés során számos további létesítési szabályt kell betartani.

A személyek védelme érdekében gondoskodni kell a biztonságos menekülés lehetőségének kialakításáról. A kiürítés alapvető követelménye, hogy az épületeket úgy kell kialakítani, hogy tűz esetén a benttartózkodó személyek a tartózkodási helyüket képező helyiséget elégséges számú, átbocsátóképeségű és megfelelő helyen beépített kijáraton elhagyhassák, és azon keresztül menekülési útvonalra, biztonságos térbe (építményen kívüli külső tér) vagy átmeneti védett térbe juthassanak.

Tűzvédelmi, kiürítési szempontból az alábbi létesítmények kiemelt figyelmet igényelnek:

- ahol összefüggő tömeggel járó tömegtartózkodással kell számolni
- amelyek mozgásukban, cselekvőképességükben korlátozott személyek tartózkodására szolgálnak (börtönök, kórházak, szociális otthonok)
- az MK és a KK mértékadó kockázati osztályba tartozó épületek
- a magas épületek
- a közösségi rendeltetésű, a nagy forgalmú és / vagy nagy alapterületű épületek
- az épületek talajszint alatt elhelyezkedő részei
- a vagyon-, információ vagy műemlékvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű épületek

A fenti épület-, illetve építménytípusok között természetesen lehetnek átfedések. A tűzvédelmi szempontból legtöbb problémát, kihívást jelentő épülettípusokról további áttekintést nyújt az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet, mivel a fenti jogszabály az épületek azon fajtáit sorolja

fel, amelyek létesítéséhez (építési engedély), illetve használatához (használatbavételi engedély) a tűzvédelmi szakhatóság hozzájárulása szükséges.

A keletkező tüzek számát még a leghatékonyabb megelőző, illetve propaganda tevékenység mellett sem lehet nullára csökkenteni, ezért szükség van olyan rendelkezésekre is, amelyeknek az a célja, hogy a már kialakult tüzek esetén minimális mértékűre szorítsák le a bekövetkező kár nagyságát.

A tűzmegeelőzési szabályok további nagy csoportját alkotják azok az előírások, amelyek a tűzoltás feltételeinek megteremtését hivatottak biztosítani:

- **tűzjelzés**
- tűzoltási felvonulási út és tűzoltási felvonulási terület kialakítása
- a tűzoltáshoz szükséges oltóanyag biztosítása
- tűzoltó-vízforrások és oltóvíztározók kialakítása
- egyéb, tűzoltást elősegítő eszközök, berendezések (pl. beépített oltóberendezés, tűzoltó felvonó) biztosítása

A használati szabályok alkotják a tűzmegeelőzési rendelkezések újabb nagy csoportját. Alapvető előírás, hogy az építményeket és a szabadtereket csak vonatkozó tűzvédelmi követelményeknek megfelelően szabad használni. A használatbavételi (működési, telep stb.) engedély megadásának általános és alapvető feltétele tehát a rendeltetésszerű és biztonságos használatra való alkalmasság.

A szabályozás jellegét tekintve általános és speciális, adott tevékenységhez vagy helyszínhez kapcsolódó tűzvédelmi használati szabályokat különíthetünk el.

Néhány általános használati szabály:

A helyiségben, építményben és szabadtéren csak az ott folytatott folyamatos tevékenységhez szükséges anyag és eszköz tartható.

Tűztávolságon belül tárolási tevékenység nem végezhető. Ezen területet a hulladékoktól, száraz aljnövényzettől mentesen kell tartani.

Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes, mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó folyadékkal, zsírral szennyezett hulladékot jól záró fedővel ellátott, nem éghető anyagú edényben kell gyűjteni, majd erre a célra kijelölt helyen kell tárolni.

A közmű nyitó- és zárószerkezetét, valamint annak nyitott és zárt állapotát jól láthatóan meg kell jelölni.

A tűzoltó vízforrásokat a vonatkozó műszaki követelmény szerinti jelzőtáblával kell jelölni, továbbá biztosítani kell akadálytalan megközelíthetőségüket.

A speciális használati szabályokra vonatkozó rendelkezések közül most csak az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó rendelkezéseket emeljük ki.

Tűzveszélyes tevékenység: az a tevékenység, amely a környezetében lévő éghető anyag gyulladási hőmérsékletét, lobbanáspontját meghaladó hőmérséklettel vagy nyílt lánggal, továbbá gyújtóforrásként számításba vehető izzással, parázslással, szikrázással jár. Alkalmoszerűnek kell tekinteni minden olyan tűzveszélyes tevékenységet amelyet olyan területen végeznek, amelynek funkciója, rendeltetése nem felel meg az ilyen jellegű tevékenység végzésének. Tipikusan ilyenek a karbantartási, javítási munkálatok.

Az OTSZ előírásai szerint az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenység feltételeit írásba kell foglalni, amely elsősorban a munkavégzésre közvetlenül utasítást adó vagy a munkát végző személyek tevékenységét közvetlenül irányító személy feladata. A munkát elrendelő további kötelessége, hogy a munkavégzés során az ott keletkező tűz oltására alkalmas tűzoltó felszerelést, illetve készüléket biztosítson.

A létesítmény üzemeltetője, fenntartója a létesítményre vonatkozó speciális tűzvédelmi előírásokat, vagyis a helyi használati szabályokat tűzvédelmi szabályzatban köteles lefektetni. A tűzvédelmi szabályzat a gazdálkodó szervezet (kötségvetési szerv) legfontosabb tűzvédelmi dokumentuma, amelynek elkészítését a Ttv. írja elő bizonyos létesítmények vonatkozásában.

A Ttv. értelmében a gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyeknek, a jogi személyeknek tűzvédelmi szabályzatot kell készíteniük, ha

- a) a munkavégzésben részt vevő családtagokkal együtt ötvennél több munkavállalót foglalkoztatnak,
- b) az általuk üzemeltetett, bérelt épületrész, épület területén található olyan helyiség, amelynek a legnagyobb befogadóképessége meghaladja az 50 főt, vagy
- c) 10 fő befogadóképességet meghaladó kereskedelmi szálláshelyet üzemeltetnek.

Jogszabályban meghatározott esetekben a tűzvédelmi szabályzat mellékleteként tűzriadó tervet is kell készíteni, amely a tűz esetén fogantatosítandó teendőket tartalmazza. A tűzriadó tervben

foglaltakat évente gyakoroltatni kell (tűzriadó gyakorlat), a tervezett gyakorlatról annak időpontja előtt 15 nappal a tűzvédelmi hatóságot értesíteni kell.

Végül ki kell emelnünk az OTSZ tűzvédelmi eszközökkel kapcsolatos ellenőrzésre, felülvizsgálatra, karbantartásra és javításra vonatkozó előírásait. A tűzvédelmi szabályzat elkészítése és a tűzvédelmi oktatás biztosítása mellett az ellenőrzési és a felülvizsgálati időtartamok betartása az üzemben tartó/használó/bérlő egyik legfontosabb tűzvédelmi kötelezettsége. Az egyes időtartamokat külön táblázat foglalja össze, amely szintén a jogszabály részét – annak mellékletét – képezi.

A legfontosabb felülvizsgálati ciklusidők általában fél év – egy év időtartamúak (tűzoltó készülék alapkarbantartása, tűzivíz források időszakos felülvizsgálata), a belső, üzemeltetői ellenőrzésekre ennél gyakrabban kell sort keríteni, egyes esetekben (beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések) akár naponta.

További tűzvédelmi jogszabályok

Tűzvédelmi előírásokat nemcsak a Ttv. és az OTSZ tartalmaz, hanem az a mintegy 30 tűzvédelmi jogszabály, amelyek a Ttv. végrehajtási rendeleteit képezik. A szabályozási tárgykörök elég sokfélék, továbbra is a megelőzés körén belül maradván, külön jogszabály rendelkezik például:

- a tűzvédelmi szabályzatról
- a tűzvédelmi szakvizsgáról
- a tűzvédelmi szakértői tevékenységről
- a tűzvédelmi tervezői tevékenységről
- a tűzvédelmi szolgáltatásokról
- a tűzvédelmi hatósági feladatokról
- a tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítványról stb.

Külön ki kell emelnünk a Ttv. – tágabb értelemben vett – tűzmegeelőzéssel kapcsolatos rendelkezéseit, amelyeket a törvény aszerint csoportosít, hogy ki az adott kötelezettség címzettje. Ez alapján egy négyes felosztásról beszélhetünk vagy más néven a tűzvédelemre kötelezettek köréről, amely a következő alanyi kört foglalja magában:

- 1) állam

- 2) helyi önkormányzatok
- 3) gazdálkodó szervezetek (költségvetési szervek)
- 4) magánszemélyek

A Ttv. minden címzettre más-más kötelezettséget ró. Így például

„a településen az oltóvíznyerési lehetőségek biztosítása az önkormányzat feladata” (29. § (1) bek.), vagy

„a munkáltató [vagyis a gazdálkodó szervezet vezetője] köteles gondoskodni a munkavállalói, illetőleg a munkavégzésben részt vevő családtagjai évenkénti tűzvédelmi oktatásáról, valamint arról, hogy azok a munkakörükkel, tevékenységükkel kapcsolatos tűzvédelmi ismereteket a foglalkoztatásuk megkezdése előtt elsajátítsák, a tűz esetén végzendő feladataikat megismerjék” (22. § (3) bek.).

Az állam tűzvédelmi kötelezettségeit a katasztrófavédelem szervezetrendszerén keresztül teljesíti.

Végül fontos megjegyezni, hogy a tűzvédelem szervezetén belül a nem állami szervek is fontos szerephez jutnak, különös tekintettel az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságokra, az önkéntes tűzoltó egyesületekre (ÖTE), valamint a Magyar Tűzoltó Szövetségre (MTSZ).

Tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység

A hatósági tevékenység legfontosabb jellemzője, hogy az állampolgárok és a jogi személyek egyedi ügyeiben hoz azok jogait és kötelezettségeit érintő döntéseket. A hatósági munka lényegét a legtömörebben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) hatósági ügy fogalma foglalja össze (7. § (2) bek.).

A többi közigazgatási szervhez hasonlóan a tűzvédelmi hatóságok munkájuk során szintén az Ákr. szabályait alkalmazzák, épp ezért nincs is külön jogszabály a tűzvédelmi hatósági eljárásrendről.

A legfontosabb tűzvédelmi hatósági ügyeket a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról szóló 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet sorolja fel, vagyis az a jogszabály, amely kijelöli, hogy mely állami szervek láthatnak el tűzvédelmi hatósági

tevékenységet. A hatályos jogi szabályozás szerint ma Magyarországon a fővárosi és vármegyei kormányhivatal, országos illetékességgel a Budapest Főváros Kormányhivatala, továbbá a katasztrófavédelem helyi, területi és központi szervei járnak el tűzvédelmi hatóságként, vagyis a katasztrófavédelmi kirendeltségek (KVK), a katasztrófavédelmi igazgatóságok (VMKI, FKI) és az OKF.

Lényeges tudni, hogy a 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet felsorolása nem teljes körű. További fontos hatósági jogkörök találhatóak még a Ttv.-ben (különböző változás-bejelentések) és az OTSZ-ben is. Utóbbi jogszabály például számos, bejelentéssel kapcsolatos eljárásrendet tartalmazza (pl. aratás előtti gépszemle stb.). Végül fontos megjegyezni, hogy külön törvény szabályozza a tűzvédelmi tárgyú panaszokkal és közérdekű bejelentésekkel kapcsolatos teendőket.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv legfontosabb tűzvédelmi hatósági ügyei a következők:

- 1) kéményseprő-ipari tevékenységgel kapcsolatos felügyeleti tevékenység eljárássai;
- 2) tűzvizsgálati eljárás lefolytatása;
- 3) polgári nemzetbiztonsági szolgálatok tűzvédelmi ügyeinek eljárássai;
- 4) a Ttv. szerinti tűzvédelmi szakértői tevékenységekkel összefüggő közigazgatási hatósági eljárássai;
- 5) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve és a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ tűzvédelmi szakvizsgával összefüggő oktatásszervezői tevékenységével, valamint az általuk szervezett tűzvédelmi szakvizsgáztatással kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárássai.

A tűzvédelem szankciórendszere

Legáltalánosabb értelemben a közigazgatási szankció egy (leggyakrabban) hivatalból indított közigazgatási hatósági ügyben érdemi döntésként kiszabott jogkövetkezmény, melyet valamilyen, az Ákr. hatálya alá tartozó hatósági eljárás során tapasztalt jogsértés miatt alkalmaz a hatóság. A tűzvédelem területén az alábbi szankciókkal találkozunk:

- 1) figyelmeztetés
- 2) közigazgatási bírság
- 3) tevékenység végzésétől történő eltiltás

Figyelmeztetés szankció kiszabására hatáskörének keretei között valamennyi tűzvédelmi hatóság jogosult. A figyelmeztetéssel a hatóság „rosszallását fejezi ki” az általa megállapított közigazgatási szabályszegés elkövetése miatt, és felszólítja az ügyfelet, hogy a jövőben tartózkodjon a közigazgatási szabályszegés elkövetésétől. A Ttv. határozza meg azokat az eseteket, mikor ún. „csekély súlyú szabályszegés nem merülhet fel”, és figyelmeztetés szankció alkalmazásának nincs helye. Ezekben az esetekben közigazgatási bírság kiszabásának van helye, mely nem keverendő össze az eljárási bírsággal, mert bár az is jogkövetkezmény, de eljárási cselekményként és sohasem érdemi döntésként kerül kiszabásra. Közigazgatási bírság kiszabásának van helye abban az esetben is, ha a hatóság kimerítette a figyelmeztetés szankció lehetőségét. A bírságok összegét a 259/2011. (XII.7.) Korm. rendelet tartalmazza. A tevékenység végzésétől történő eltiltás eseteit szintén a Ttv. tartalmazza.

A tűzvizsgálat fogalma, legfontosabb jellemzői

A tűzvizsgálat – a tűzmegeelőzés és a tűzoltás mellett – a tűzvédelem harmadik fő részterülete. Fogalmát a Ttv. a következőképpen határozza meg: „a tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányuló hatósági tevékenység, amelynek célja olyan tűzmegeelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegeelőzési ismeretek bővítésére és a mentési beavatkozási feltételek javítására”. A tűz keletkezési idejét, helyét és okát együttesen a tűz keletkezési körülményeinek nevezzük.

Minden tűzesettel kapcsolatban adatokat kell gyűjteni – a jogszabály felsorolja a kötelezően gyűjtendő adatok körét – ez azonban még nem minősül tűzvizsgálatnak.

Vagyis nem minden tüzet kell vizsgálni, mivel a fő hangsúly a tűzvizsgálat útján nyerhető tapasztalatokon, és az azokból levonható következtetéseken van, erre pedig csak a jelentősebb tűzesetekkel kapcsolatban nyílik lehetőség. A kötelezően vizsgálandó tüzek körét, vagyis azokat az eseteket, amikor kötelező tűzvizsgálatot tartani, a tűzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet tartalmazza. Eszerint hivatalból tűzvizsgálati eljárást kell lefolytatni, ha:

- 1) a tűzesettel összefüggésben bűncselekmény gyanúja merül fel,
- 2) a tűzeset következtében haláleset történt,
- 3) a tűzeset minősített fokozata III-as vagy magasabb volt,
- 4) a hatóság vezetője szakmai szempontból indokoltnak tartja.

Ezen túlmenően a tűzvizsgálati eljárást szabályzó hatályos BM OKF intézkedés alapján kötelező tűzvizsgálatot végezni az alábbi esetekben is:

- 1) ha a tűzesettel összefüggésben súlyos-, életveszélyes sérülés történt;
- 2) ha tűzoltási szabályzat, tűzvédelmi műszaki irányelv vagy egyéb jogszabály módosítását indokoló esemény történt;
- 3) ha annak megállapításaitól szakmai tapasztalat megszerzése várható;
- 4) ha a tűz által érintett területen a tűzvizsgáló által becsült elsődleges kárérték meghaladja a kétszáz millió forintot.

A tűzvizsgálat legfontosabb eljárási cselekménye a tűzeseti helyszíni szemle lefolytatása, amelynek részletes szabályait szintén a főigazgatói intézkedés tartalmazza. A helyszíni szemle lefolytatásán túl a tűzvizsgálat során a bizonyítékok felkutatása érdekében gyakran további eljárási cselekményekre is sor kerül: lefoglalásra, tanúmeghallgatásra, szakértő bevonására, bizonyítási kísérletre stb.

A bizonyítási eljárás befejezését követően ún. összefoglaló jelentés készül, amely a tűzvizsgálat legfontosabb szakmai dokumentuma. Belső használatra készül, összeállításának szempontjait jogszabály írja elő. A tűzvizsgálat mint közigazgatási eljárás határozat meghozatalával zárul, amelyet ebben az esetben tűzvizsgálati jelentésnek hívunk. A tűzvizsgálati jelentés az összefoglaló jelentéshez képest kivonatos felépítésű, pontos adattartalmát szintén jogszabály határozza meg.

A felsoroltakon kívül fontos tűzvizsgálati dokumentum még az ügyfél kérésére kiállított tűzeseti hatósági bizonyítvány, valamint a tűzkeletkezési okok rendszerének figyelembevételével összeállított, statisztikai célokat szolgáló tűzvizsgálati adatlap, amelyen a tűzeset okát kell feltüntetni.

III. Tűzoltási- és műszaki mentési ismeretek

A főtiszti állománycsoport tansegédletében – terjedelmi okok miatt - elsősorban azon témakörökkel foglalkozunk, melyek a tűzoltóságok jogállására, illetve a tűzoltósági szakterület, a szakterületek közös gyakorlatainak megszervezésére, ellenőrzésére, tervezésére irányulnak.

A tevékenység jogi szabályozása

A tűzoltási- és műszaki mentési tevékenység, valamint a gyakorlatokkal kapcsolatos szabályozás fő elemei az alábbiak:

- 1) az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról (Tűzvédelmi Törvény)
- 2) 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól
- 3) A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 6/2016. (I. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról
- 4) A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 58/2020. számú (XII. 9.) intézkedése a hivatásos katasztrófavédelmi szerv Kiképzési Szabályzatának kiadásáról
- 5) A BM országos katasztrófavédelmi főigazgató 53/2018. számú BM OKF intézkedés a hivatásos tűzoltóságokon készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltó állomány napi továbbképzésének, valamint a tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerének szabályairól

Az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

„Az Országgyűlés az Alaptörvényből és a nemzetközi szerződésekből eredő feladatok teljesítése érdekében, az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tüzek megelőzése, a tüzesetknél, a műszaki mentéseknél való segítségnyújtás, és a tűz elleni védekezésben résztvevők jogainak, kötelezettségeinek, valamint a védekezés szervezeti, irányítási rendjének, személyi, tárgyi és anyagi feltételeinek szabályozására... ”⁸ alkotta meg.

A Ttv. hat fejezetet tartalmaz, melynek **I. fejezetében** (Általános rendelkezések) meghatározza a törvény hatályát, a tűzvédelemmel és a műszaki mentéssel kapcsolatos kötelezettségeket.

---

⁸ Ttv. Bevezető rész

Lényeges elem, hogy a **tűzoltást és a műszaki mentést állami feladatként határozza meg,**⁹ amely az e törvényben meghatározott kivételekkel térítésmentes.¹⁰

Hatályát tekintve a törvény **nem csak** a magánszemélyekre, magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteire, illetve jogi személyekre terjed ki, hanem a Magyarország területén folytatott, a tűzvédelemre kiható **valamennyi tevékenységre** és a tűzoltóság által végzett műszaki mentésre is. **Nem terjed ki** a hatálya a bányák földalatti részeire, a diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személyekre vonatkozóan a nemzetközi szerződésekben foglaltak az irányadók.¹¹

Fontos, hogy a törvény **a tűz oltása és a műszaki mentés érdekében** lehetővé teszi a személyes szabadságra, a magánlakás sérthetetlenségére és a tulajdonra vonatkozó alkotmányos jogok korlátozását, amely mértéke arányban áll az élet, a testi épség és anyagi javak védelmével.¹²

Szintén az I. fejezet tartalmazza az „**Értelmező rendelkezések**” részt, amelyből egy fogalmat szeretnénk kiemelni e tanszegedletben, mégpedig a „**tűzoltási feladat**” fogalmát:

*a veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása;*¹³

A II. fejezet a tűzvédelmi hatósági feladatokról, **a III. fejezet** a magánszemélyek, a jogi személyek, valamint a magán- és jogi személyek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteinek tűzvédelemmel kapcsolatos feladatairól, **a IV. fejezet** a tűzvédelmi és műszaki mentési tevékenységről, valamint a tűzoltóság irányításáról, **az V. fejezet** a Tűzoltóságról szól. **A VI. fejezetben** (Vegyes és záró rendelkezések) egyebek mellett a Kormány és a Miniszterek felhatalmazást kapnak kormányrendeletek és az ágazatukkal kapcsolatos miniszteri rendeletek, illetve alacsonyabb szintű szabályozók megalkotására.

A Ttv. V. fejezetében meghatározza a hivatásos-, az önkormányzati-, a létesítményi-tűzoltóságokra, valamint a tűzoltó egyesületekre vonatkozó szabályokat.

---

⁹ Ttv. 2. § (2)

¹⁰ Ttv. 2. § (3)

¹¹ Ttv. 1. § a) b) c) és (1) – (4) pontok

¹² Ttv. 3. §

¹³ Ttv. 4. § (e)

A hivatásos tűzoltóság (HT)

A hivatásos tűzoltóság a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter alapítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének javaslatára. Parancsnokának kinevezése előtt ki kell kérni az érintett önkormányzatok képviselő-testületeinek véleményét, a parancsnok évente beszámol a képviselő-testületnek.

A hivatásos tűzoltóság...”tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet végez, és közreműködik közvetlen tűz- és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában, ennek érdekében állandó készenléti jellegű szolgálatot tart,”¹⁴, tűzvédelmi hatósági feladatokat lát el, amelyet kormányrendeletben határoznak meg. Székhelyén közreműködik a speciális felkészültséget vagy eszközöket igénylő feladatok ellátásában az önkormányzat kérésére.

„Ellenőrzi az önkormányzati tűzoltóság, a létesítményi tűzoltóság és a tűzoltási és műszaki mentési feladatokat ellátó önkéntes tűzoltó egyesület tevékenységét.”¹⁵

„A hivatásos tűzoltóság ...hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjai a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény hatálya alá tartoznak.”¹⁶

Az önkormányzati tűzoltóság (ÖT)

Az önkormányzati tűzoltóság jogi értelemben köztisztviselő, melyet a települési önkormányzat, vagy az önkormányzati társulás és az önkéntes tűzoltó egyesület hoz létre. A települési önkormányzat vagy az önkormányzati társulás önállóan is alapíthat köztisztviselőt. Feladatait az önkormányzat vagy az önkormányzati társulás közigazgatási területén végzi a hivatásos tűzoltósággal kötött együttműködési megállapodás alapján.

Folyamatosan igénybe vehető készenléti szolgálatot lát el és közreműködik közvetlen tűz- és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában. Az ÖT kérheti közhasznúsági nyilvántartásba vételét.

Parancsnokát a köztisztviselő nevezi ki a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője egyetértésével.

---

¹⁴ Ttv. 31. § (a)

¹⁵ Ttv. 31. § (d)

¹⁶ Ttv 32§

Az ÖT költségfedezetét a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter az erre a célra rendelkezésre álló költségvetési keret mértékéig biztosítja.

„A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervei és területi szervei az önkormányzati tűzoltóság részére pályázati úton, valamint egyedi elbírálás alapján pénzbeli és nem pénzbeli juttatást biztosíthatnak.”¹⁷

Megjegyzendő, hogy a Kormány 272/2024. (IX. 19.) Korm. rendelete (az önkormányzati tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, az önkormányzati tűzoltóság és az önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról) tovább részletezi.

A létesítményi tűzoltóság (LT)

„A létesítményi tűzoltóság a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő tűzoltási és más műszaki mentési feladatok elsődleges ellátására létrehozott és fenntartott szervezet.”¹⁸

A LT-t a gazdálkodó szervezet hozza létre, több szervezet közösen is alapíthat tűzoltóságot. A gazdálkodó szervezeteket jogszabály is kötelezheti LT létrehozására és működtetésére. Működhet a fenntartó szervezeten belüli szervezeti egységként, vagy önálló gazdasági társulásként is. vezetőjét a munkáltató nevezi ki és menti fel. az LT állhat alkalmoszerűen igénybe vehető, illetve főfoglalkozású létesítményi tűzoltókból, készenléti szolgálat rendszerét a fenntartó határozza meg.

Megjegyzendő, hogy a Kormány 273/2024. (IX. 19.) Korm. rendelete (a létesítményi tűzoltóságokra vonatkozó részletes szabályokról) tovább részletezi.

Az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságra vonatkozó közös rendelkezések

Az önkormányzat és a létesítményi tűzoltóságokra közös előírások is vonatkoznak (Ttv. 36 – 40.§), amelyek közül a legfontosabbakat szeretnénk kiemelni.

Az önkormányzati tűzoltóság és a létesítményi tűzoltóság (illetve az LT létrehozására kötelezett gazdálkodó szervezet és a települési önkormányzat) megállapodást köthet a szakfeladatok kölcsönös ellátására.

Az ÖT vagy az LT létrehozását, megszűnését illetve a fenti megállapodás létrejöttét a működési terület szerinti hivatásos tűzoltóságnak be kell jelenteni.

---

¹⁷ Ttv. 34. § (4)

¹⁸ Ttv. 35. § (1)

Mindkét szervezeti forma esetében a szakmai tevékenységet, a személyi és technikai feltételek megvalósulását, a feladatokra történő felkészültség szintjét a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi szerve és a hivatásos tűzoltóság ellenőrzi.

Tagjainak a szakfeladatok ellátása (tűzoltás, műszaki mentés, felkészítés, rendkívüli készenléti szolgálat) miatt munkahelyén kiesett jövedelmét az igénybevevő köteles megtéríteni, valamint ezekben az esetekben köteles gondoskodni élelmezéséről és elszállásolásáról, illetve indokolt költségeinek megtérítéséről.

Az ÖT és LT készenlétet ellátó tagjai részben vagy teljesen a mentesíthetők helyi adó megfizetése alól, jogosultak ruházati és öltözködési szabályzatnak megfelelő egyenruha viselésére, amely más szervek és hatóságok egyenruháinak vonatkozásában nem lehet megtevesztő. (Ez jelzéseikre, jelvényeikre is érvényes)

Mindkét szervezeti forma tagjai számára a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve egységes igazolványt ad ki, meghatározott adattartalommal, a tagokról központi nyilvántartás készül.

„A rendvédelmi szervek kártérítési felelősségéről rendelkező jogszabályokat az önkormányzati és a létesítményi tűzoltókra is alkalmazni kell. Az ennek alapján járó összeget az igénybe vevő fizeti meg.”¹⁹

Az önkéntes tűzoltó egyesület

Az önkéntes tűzoltó egyesületek a **Egyesülési Törvény** (2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról) alapján jönnek létre, illetve végzik általános, egyesületi tevékenységüket. Tűz megelőzési, tűzoltási és műszaki mentési tevékenységben való közreműködésére vagy részvételére (a továbbiakban: **szaktevékenység**) a Ttv. vonatkozik.

Szaktevékenysége során elsősorban lakosságtájékoztatási feladatokat lát el a tűz megelőzés körében, illetve a tűzvédelemmel kapcsolatos információs tevékenységet végez. Szakmai tevékenységét a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve és a hivatásos tűzoltóság ellenőrzi. Számukra pályázati úton, vagy egyedi elbírálás alapján, a katasztrófavédelem központi és helyi szervei pénzbeli és nem pénzbeli juttatást biztosíthatnak.

---

¹⁹ Ttv. 40. §

„Szaktevékenységet az önkéntes tűzoltó egyesületnek csak olyan nagykorú, cselekvőképese, a... meghatározott szakmai képesítéssel rendelkező tagja végezhet, aki életkoránál, egészségi, fizikai állapotánál fogva alkalmas és erre önként vállalt kötelezettséget.”²⁰

A szaktevékenység végzésére vonatkozó kötelezettségvállalást magánokiratba kell foglalni. a szaktevékenységet végző tag a helyi adó megfizetése alól részben, vagy teljes egészében mentesíthető. A szaktevékenységet olyan személy irányíthatja, aki az előírt képesítéssel rendelkezik. Hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állományú tagja nem tölthet be vezető tisztséget önkéntes tűzoltó egyesületben, azonban tagsági viszonyt létesíthet.

Közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület

„A közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület a szaktevékenység végzésére írásban megállapodást köt a hivatásos tűzoltósággal.”²¹, szaktevékenysége során a tőle elvárható szinten gondoskodik a tűz továbbterjedésének megakadályozásáról, a tűz oltásáról, a sérült vagy veszélyben lévő személyek részére történő segítségnyújtásról, a balesetek megelőzéséről a HT vagy ÖT helyszínre érkezéséig, ezt követően közreműködik a felszámolásban a tűzoltásvezető irányításával.

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület

„ A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesülettel kötött együttműködési megállapodásban az önállóan ellátott szaktevékenység ellátásának módjáról külön kell rendelkezni.”²²

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület a vállalt tevékenységi területen önállóan végez tűzoltási, műszaki mentési feladatokat.

A Tűzoltás, műszaki mentés tervezése

A Tűzoltási Műszaki Mentési Terv (TMMT)

„A TMMT a tűzoltáshoz és műszaki mentéshez szükséges tűzoltói erő, eszköz szükségletet tartalmazó, tűzoltást és műszaki mentést segítő terv, mely az adott létesítmény, a terület mentő-tűzvédelmi szempontból legfontosabb adatait tartalmazza, rajzzal, szöveggel kiegészített formában.”²³

---

²⁰ Ttv. 33/B. §

²¹ Ttv. 33/D. § (1)

²² Ttv. 33/G. § (1)

²³ 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet 54.§

TMMT-t kell készíteni:

- a tűzvédelmi szempontból kiemelt fontosságú létesítményekre, területekre, a veszélyes
- kormányrendeletben meghatározott veszélyes katonai objektumokra

az emberi élet és a vagyon védelme érdekében.

A TMMT készítésére történő kijelölésnél figyelembe kell venni a mélyépítési létesítményekben a talajszint alatti helységek számát, befogadó képességét, lakóépületeknél az épületben életvitel szerűen élők számát, közösségi épületeknél az épület nemzetgazdasági, kulturális jellegét, valamint befogadó képességét.

Ipari épületek, területek esetén a veszélyességi besorolást, a gyártott, felhasznált, tárolt anyagok veszélyességét és mennyiségét kell alapul venni. Tárolási épületek, területek esetén a tárolt anyagok veszélyességi besorolását és mennyiségét kell figyelembe venni, míg a honvédségi objektumoknál azok jellegét, a honvédelem rendszerében betöltött kiemelt szerepét.

A kötelezett létesítmények, területek körét és a TMMT részletes tartalmi, formai követelményeit a főigazgató határozza meg. (20/2018. (V. 10.) BM OKF főigazgatói intézkedés).

A kötelezett létesítmény, terület vezetője a felelős TMMT elkészítéséhez szükséges adatszolgáltatás teljesítéséért a határidők betartásával. A működési terület szerinti hivatásos tűzoltóság felelős a TMMT készítéséért.

Az elkészített TMMT-t a hivatásos tűzoltóság parancsnokának javaslatára az illetékességi terület szerinti Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazgatója (KI) hagyja jóvá.

A szomszédos vármegye közigazgatási területén elhelyezkedő településeken található létesítményekre készített TMMT csak az érintett település szerinti KI igazgatója egyetértésével hagyható jóvá.

A TMMT készítője, a jóváhagyást követően 8 munkanapon belül megküldi az érintett katasztrófavédelmi szerv, valamint az érintett tűzoltóságok részére a jóváhagyott TMMT-t.

A TMMT-k naprakészen kell tartani, a szükséges adatok biztosítása a kötelezett létesítmény vezetőjének feladata. Az adatokban bekövetkezett változásokat a létesítmény vezetője köteles bejelenteni a hivatásos tűzoltóságnak.

A jóváhagyott TMMT alapján egyszerűsített TMMT-t készít a működési terület szerinti hivatásos tűzoltóság melynek egy példányát az érintett tűzoltóság gépjárműfecskendőin el kell helyezni. Az egyszerűsített TMMT-t a parancsnok hagyja jóvá. A hatályos TMMT-k jegyzékét a létesítmény megnevezésével, címével és a tervezett riasztási fokozattal a KI igazgatója felterjeszti a főigazgató részére, az adatokban történt változást, a változást követő 15 munkanapon belül írásban jelenti a főigazgatónak.

A tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerére vonatkozó általános szabályok

A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok (a továbbiakban: HTP) a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató 53/2018. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. melléklete alapján gyakorlatokat szerveznek és hajtanak végre.

1.1. A gyakorlatok fajtái:

- Felkészítő gyakorlatok: vezetési gyakorlat, szerelési gyakorlat, tűzoltótechnika kezelői gyakorlat, helyismereti foglalkozás, szituációs begyakorló gyakorlat, tűzoltási gyakorlat, egyéb gyakorlat.
- Ellenőrző gyakorlatok: parancsnoki ellenőrző gyakorlat és vármegyei²⁴ ellenőrző gyakorlat.

A tervezett gyakorlatok minimális mennyiségét, valamint a szervezésért felelősök körét az 53/2018. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. melléklet 5. sz. függeléke tartalmazza.

A felkészítő gyakorlatok célja:

- 1) az elméleti képzésen elsajátított ismeretek begyakoroltatása, kiegészítése vezetői és a végrehajtó szinten,
- 2) az állomány szerelési készségének szinten tartása, fejlesztése.
- 3) a kisgépek, speciális műszerek, a különböző járműtechnikák működtetésének, kezelésének gyakorlása,
- 4) és védőfelszerelések használatának gyakorlása,
- 5) Tűzoltási Műszaki Mentési Tervvel rendelkező létesítmények és dokumentációik megismerése,
- 6) magabiztos, szervezett beavatkozásra való felkészítés,
- 7) a rendkívüli körülmények, helyzetek (füst, káros égéstermékek, hősugárzás stb.) szimulálása,
- 8) az irányító parancsnoki állomány gyakorlatszerzése,
- 9) a társszervekkel való együttműködés gyakorlása a magasabb szintű irányítási módokban.
- 10) A gyakorlatok során az állomány megfelelő ismeretet, jártasságot, valamint készséget szerezzen.

---

²⁴ Módosította a 38/2023. számú BM OKF főigazgatói intézkedés. Hatályos: 2023. december 23.-tól

A gyakorlatok lebonyolításáért, az állomány részvételéért, a munka- és környezetvédelmi előírások betartásáért felkészítő gyakorlat esetén a gyakorlat vezetője, ellenőrző gyakorlat esetén az ellenőrző előjáró a felelős.

Ha a felkészítő gyakorlatok során a végrehajtók nem a kapott utasításnak megfelelően avatkoznak be, vagy szakmai hibát követnek el, akkor a gyakorlatvezető dönthet a gyakorlat megszakításáról és a hiba javítása utáni folytatásról, vagy tovább engedheti azt, majd a gyakorlat értékelésénél felhívja a végrehajtók figyelmét a hibára, továbbá dönthet a gyakorlat azonnali megismétléséről is.

A felkészítő gyakorlatok végrehajtását a befejezésük után a gyakorlat vezetője a helyszínen, a beosztásoknak megfelelően szóban, továbbá a gyakorlattervvel rendelkező felkészítő gyakorlatokat összefoglalóan, a gyakorlattervben írásban is értékeli.²⁵

„A felkészítő gyakorlatokat nem kell minősíteni.”²⁶

„Amennyiben a felkészítő gyakorlatot előjáró, vagy felettes szerv ellenőrzi, az ellenőrző személy a gyakorlatvezető értékelését kiegészítheti saját tapasztalataival, valamint felhívhatja a figyelmet további szempontok jelentőségére.”²⁷

Egyéb gyakorlatok

Célja: az állomány taktikai bevetetőségének szinten tartása, fejlesztése, felkészítése, komplex, vagy egyes speciális munkafolyamatok készség szintű elsajátítására.

Az egyéb gyakorlatok fajtái:

- 1) a szakterületi vezetők, vagy a KMSZ által, az 5. pont d) – f) alpontokban szereplő gyakorlatok (helyismereti foglalkozás, szituációs begyakorló gyakorlat, tűzoltási gyakorlat) szervezése;
- 2) az 5. pont a) – f) alpontokban szereplő gyakorlatokon túl szervezett egyéb felkészítő gyakorlat. Ide tartozik a roncsvágási-, favágási-, vízbőlmentési-, jégrőlmentési-, villamosemelési-, rocsóvezetési-, és más gyakorlat.

Az ellenőrző gyakorlatok célja:

- 1) a felkészítő gyakorlatok során elsajátított ismeretek megfelelő szintű alkalmazásáról való meggyőződés;
- 2) visszajelzés a gyakorlatot végrehajtó állomány számára a felkészültségük szintjéről.²⁸

---

²⁵ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 9.

²⁶ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 11.

²⁷ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 10.

²⁸ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 12.

Az ellenőrző gyakorlatokat a befejezésük után a helyszínen szóban, **majd írásban is** értékelni kell. A gyakorlat írásos értékelését, megállapításait a 53/2018. sz. főigazgatói intézkedés 2. melléklet 1. sz. függeléke szerinti minősítő íven, valamint a gyakorlatterven is dokumentálni kell.

Az értékelésnek ki kell terjednie gyakorlat helyszínének előkészítésére, a riasztási fokozat(ok) megválasztására, a vonulásra, a felderítésre, a tűzoltásra, műszaki mentésre, szükség szerint annak részfeladataira, az irányítás szervezésére, az oltóanyag biztosítására, a külső és a belső hírforgalomra, a beosztottak magatartására, aktivitására, szerelési tevékenységére, a beavatkozáshoz kapcsolódó egyéb feladatok végrehajtására, a baleseti és munkavédelmi előírások betartására, a gyakorlatterv tartalmi és formai követelményeire, a kapcsolódó tervek szakszerűségére és hatékonyságára.²⁹

A fenti szempontokat mind a szóbeli, mind az írásbeli értékelésnél figyelembe kell venni, törekedve a Szabályzatokban leírtak érvényesülésére, az életmentési-, tűzoltás-taktikai alapelvek és a speciális alkalmazott tűzoltási szabályok érvényesülésére. Balesetvédelmi szempontokból az általános szabályokon túl a veszélyes anyagokkal kapcsolatos beavatkozási feltételek, illetve a zárt környezetbe való behatolás és az ott történő munkavégzés szabályainak betartása fontos szempont.

A gyakorlat minősítése lehet „megfelelt” és „nem megfelelt”.

A nem megfelelőre értékelt gyakorlatot egy hónapon belül meg kell ismételni, lehetőleg azonos helyszínen és hasonló feltételezés mellett.

„Az ellenőrző gyakorlatot nem megfelelőre kell minősíteni, amennyiben az ellenőrző ív szerint:

- a) a gyakorlat értékelése összességében nem éri el a 60%-ot;
- b) bármely ellenőrzési szempontja „1” minősítést kap;
- c) háromnál több ellenőrzési szempontja „2” minősítést kap”³⁰

„A gyakorlatvezető vagy a gyakorlat ellenőrzője bármely fajta gyakorlatot (felkészítő és ellenőrző is) köteles leállítani, ha:

- a) a végrehajtók a gyakorlat alkalmával olyan hibát követnek el, amely közvetve, vagy közvetlenül balesetveszélyes helyzetet idéz elő;
- b) a gyakorlat végrehajtása közben baleset történt;

---

²⁹ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 14.

³⁰ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 17.

³⁰ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 19.

c) a résztvevő erők közül bármelyiket káreseményhez (tűzoltás, műszaki mentés) riasztják.”³¹

A c) alpont alapján leállított gyakorlatot az elriasztott szerek számának függvényében folytatni lehet, melyről felkészítő gyakorlat esetén a gyakorlatvezető, ellenőrző gyakorlat esetén az ellenőrző előljáró dönt.

A leállított és a be nem fejezett gyakorlatot egy hónapon belül meg kell ismételni. a megismételt gyakorlatot:

- a) „amennyiben a HTP szervezte, a katasztrófavédelmi igazgatóság (a továbbiakban: igazgatóság) által kijelölt személynek;
- b) amennyiben az igazgatóság szervezte, a BM OKF Országos Tűzoltósági Főfelügyelőségről (a továbbiakban: OTF) kijelölt személynek kell ellenőriznie.”³²

Ha a gyakorlaton tűzgyújtás is történik, a gyakorlattervet az illetékes környezetvédelmi hatósággal egyeztetni, illetve engedélyeztetni kell. A gyakorlatok a létesítmények termelését, munkáját csak a szükséges mértékig és ideig akadályozhatják. A rádióforgalmazás a tűzoltás és műszaki mentés rádióforgalmát nem zavarhatja, nem befolyásolhatja. A gyakorlat befejezése után, illetve a tűzoltási gyakorlat megkezdése előtt, a vízforrások üzemképességéről és az egyéb oltóanyagok elérhetőségéről meg kell győződni.

Az irányításban feladatot teljesítő vezetők munkáját a gyakorlatot értékelő, a beosztotti állománytól elkülönülten, személyenként értékeli. Az elmaradt helyismereti foglalkozásokat, szituációs begyakorló- és ellenőrző gyakorlatokat az adott évben – ha ez nem lehetséges, a tárgyévét követő negyedévben – pótolni kell. A gyakorlattal kapcsolatos dokumentumokat a gyakorlatot szervező szerv összesíti, majd az Iratkezelési Szabályzatban rögzítettek szerint tárolja.

A szituációs begyakorló, a tűzoltási és az ellenőrző gyakorlatokhoz a 2. melléklet 2. függeléke szerinti előlappal-, az 5. pont h); i) alpontokban szereplő gyakorlatokhoz a 2. melléklet 3. függeléke szerinti előlappal gyakorlattervet kell készíteni. A gyakorlatterv mellékletét képezi a taktikai rajz, amelyet az egységes gyakorlattervező programmal, az abban található rajzjelekkel kell elkészíteni. A taktikai rajz tartalmi követelményeit a 2. melléklet 4. függeléke tartalmazza. A gyakorlatterveket az arra kifejlesztett központi szoftverrel kell elkészíteni.

---

³² 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 21.

A szituációs begyakorló gyakorlat részletes tervét a HTP parancsnoka, a helyi szintű ellenőrző gyakorlat részletes tervét a kirendeltség tűzoltósági felügyelője, míg a területi szintű ellenőrző gyakorlat részletes tervét az igazgató hagyja jóvá.

A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek objektumaiban a gyakorlatokat a vonatkozó utasítás, vagy ennek hiányában az illetékes szervek eseti megállapodása alapján kell szervezni.³³

A HTP a d) – g) alpontokban szereplő gyakorlatokról éves összesített gyakorlattervet készít, azt minden év december 1-ig köteles felterjeszteni a kirendeltség útján a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóságra jóváhagyás céljából. Jóváhagyást követően december 15-ig feltölti a KAP-online rendszerbe. A megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok összesítik a HTP-k éves gyakorlatterveit és december 15-ig felterjesztik a BM OKF Tűzoltósági Főosztályra.

Az éves gyakorlatterv tartalmazza a gyakorlat helyszínét (létesítmény neve, címe), a gyakorlat típusát és pontos időpontját.

Ha gyakorlatokat érintő változás történik legalább a változást megelőzően három nappal írásban jelentést tesznek az VMKI felé. Ha a változásról tervezett időponttól számított kevesebb, mint három napon belül értesülnek, azt azonnal szóban, majd írásban jelentik. Ezzel párhuzamosan a módosítják az adatokat a KAP-online rendszerben is. A változásokat a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóság haladéktalanul jelenti az országos tűzoltósági főfelügyelő felé.

A 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete taglalja a tűzoltó gyakorlatok **konkrét** végrehajtását, céljait, előkészítését, szervezését és ellenőrzésének szabályait is.

A szakterületeket érintő közös gyakorlatok

„A hivatásos katasztrófavédelmi szervek állománya a jogszabályokban és közjogi szervezetszabályozó eszközökben meghatározott feladataik hatékony és biztonságos végrehajtása, valamint az állomány együttműködési képességének a szinten tartása érdekében gyakorlatokat tart, ”³⁴ melyek témáját minden év december 15-ig a BM OKF határozza meg.

A gyakorlatok célja a felkészültség ellenőrzése, meggyőződés a tervek, eljárásrendek megfelelőségéről, valóságú feltételek megteremtése a képzésben, az új koncepciók, fejlesztések és hatékonyságának megvalósíthatóságának ellenőrzése, a hiányosságok felmérése, az eszközök ellenőrzése.

Fontos cél a szervezetek közötti együttműködés begyakorlása.

³³ 53/2018 számú BM OKF főigazgatói intézkedés 2. sz. melléklete 35.

³⁴ 58/2020. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 87.

A gyakorlatok típusai:

Törzsvezetési gyakorlat

Amelynek célja *„a veszélyhelyzet kezelési képesség fejlesztése, a rendelkezésre álló erő-eszközök csoportosíthatóságának vizsgálata, valamint a védelmi igazgatási célú infokommunikációs eszközök alkalmazásának gyakoroltatása.”*³⁵ A törzsvezetési gyakorlatot egy előre kidolgozott forgatókönyv, feltételezés alapján kell végrehajtani.

A gyakorlat során cél a döntési jogosultsággal rendelkező vezetők vezetési, irányítási képességének fejlesztése, tervező, szervező, végrehajtó munkájának gyakoroltatása. Fel kell mérni a kapcsolatos ismereteket, a veszélyhelyzeti kommunikációs képességet, és a működőképességet. Ellenőrizni kell a technikai eszközök állapotát, működőképességét. Évente legalább 1-1 alkalommal kell végrehajtani országos és területi szinten.

Komplex gyakorlat

*„Célja a veszélyhelyzet kezelési képesség fejlesztése, az erő-eszközök átcsoportosításának gyakorolása, az átcsoportosítások valós lehetőségeinek vizsgálata, a feladatok időbeli megvalósíthatóságának vizsgálata, valamint a védelmi igazgatási célú infokommunikációs eszközök alkalmazásának gyakoroltatása. A komplex gyakorlat a katasztrófavédelem egységei, szakterületei közötti együttműködés gyakorlására szervezett foglalkozás.”*³⁶

Évente legalább 2-2 alkalommal kell végrehajtani, országos és területi szinten.

Katasztrófa-felszámolási együttműködési gyakorlat

(továbbiakban: együttműködési gyakorlat)

A gyakorlat célja alapvetően a társszervekkel történő együttműködés begyakorlása. Fontos a szervezetek közötti koordinatív összehangolás a vezetői döntés támogatására. Évente 2-2 alkalommal kell végrehajtani, országos és területi szinten.

Tömeges eseménykezelési gyakorlat

*„A tömeges eseménykezelési gyakorlatok célja a fő-és műveletirányító ügyeleteken, valamint a HTP-k ügyeletén a rövid idő alatt, nagyszámú beérkező jelzés kezelésének készségintű elsajátítása.”*³⁷

---

³⁵ 58/2020. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 90. a)

³⁶ 58/2020. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 90. b)

³⁷ 58/2020. számú BM OKF főigazgatói intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 90. d)

A területi szerveknél félévenként legalább egy gyakorlatot kell tartani. BM OKF Központi Főigazgatási Főosztály által megadott Módszertani Útmutató alapján kell végrehajtani és értékelni a megtartott gyakorlatot, írásos formában, és az oktatási naplóban dokumentálni kell.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek értesítési és készenlétbe-helyezési gyakorlata

Végrehajtását BM OKF főigazgatási intézkedés szabályozza.

A gyakorlat megvalósításának szintjei: területi, regionális, országos, és nemzetközi szintű gyakorlat.

Nemzetközi szintű gyakorlatok:

– *„EU és NATO terminológia szerinti törzsvezetési gyakorlat - Table Top Exercise (TTX) Az Európai Unió által finanszírozott, hazánkban is megvalósuló projektek keretében lefolytatott gyakorlatok³⁸*

– *Részleges szimulációs gyakorlat - EU és NATO terminológia szerinti Command Post Exercise (CPX)*

A részleges szimulációs gyakorlat célja, hogy a komplex gyakorlatot megelőzően, ahhoz szorosan kapcsolódva egy valós veszélyhelyzet-kezelési eseményre a lehető leghatékonyabban fel lehessen készülni, a különböző döntési jogosultsággal rendelkező irányítási, vezetési szintek munkájának, ismereteinek a gyakorlása, a komplex gyakorlat tervezési folyamatainak szükség szerinti módosítása, javítása.³⁹

– *Komplex gyakorlat - EU és NATO terminológia szerinti Full-Scale Exercise (FSX)*

Az Európai Unió által finanszírozott, hazánkban is megvalósuló projektek keretében lefolytatott gyakorlatok.

A komplex gyakorlat tervezési, koordinációs, kommunikációs és együttműködési folyamatainak lehető leghatékonyabb megvalósulása érdekében, az előre kidolgozott forgatókönyv szimulálásával – szükség esetén a valós helyszínen, terepen – végrehajtott gyakorlatot jelenti.⁴⁰

---

³⁸ 58/2020. számú BM OKF főigazgatási intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 93.

³⁹ 58/2020. számú BM OKF főigazgatási intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 94.

⁴⁰ 58/2020. számú BM OKF főigazgatási intézkedés 1. melléklete (Kiképzési Szabályzat) 95.

A begyakorló-, ellenőrző- és tűzoltási gyakorlatok tervezéséhez és végrehajtásához előírt gyakorlattervek formai és tartalmi követelményei

A gyakorlatterv elkészítését az 53/2018. (12. 17.) BM OKF intézkedés 2. sz. melléklete, formai és tartalmi követelményeit az intézkedés 2. 3. és 4. számú függeléke írja elő.

(2. függelék: minta a felkészítő - szituációs begyakorló, tűzoltási, - gyakorlathoz,

3. függelék: minta a parancsnoki ellenőrző, vármegyei ellenőrző, országos ellenőrző – gyakorlathoz,

4. függelék: a taktikai rajz tartalmi követelményei)

A gyakorlatterveket az arra kifejlesztett központi szoftverrel kell elkészíteni.

A gyakorlatterv fejlécébe a gyakorlatot végrehajtó szervező szervezet megnevezése, hivatalos fejléce kerül, melyet a felterjesztő és a jóváhagyó aláírása kerül. Ezt követi a gyakorlat típusának megnevezése.

A tartalmi részben meg kell határozni a gyakorlat célját, formáját, pontos helyét, időpontját naptári és óra, perc pontossággal. Táblázatba kell foglalni a résztvevő erőket és eszközöket, Fel kell tüntetni a szemléltetés módját, majd részletezni a gyakorlat feltételezését (A feltételezés tovább bontható a jelzés, felderítés, stb. időszakában „történő” eseményekre.)

Tartalmaznia kell a munkavédelmi szabályokat, valamint a helyszínnel összefüggő biztonsági előírásokat, valamint a készítés dátumát.

A mellékletben taktikai helyszínrajzot kell készíteni, melynek követelményeit a Függelék szintén meghatározza.

A záró részben a gyakorlatvezető illetve az ellenőrző személy tapasztalatait és intézkedéseit kell leírni, dátummal.

A taktikai helyszínrajz tartalmi és formai követelményei:

A taktikai rajz tartalmi követelményei

(53/2018. (12. 17.) BM OKF intézkedés 2. sz. melléklete 4. függelék alapján)

1. A taktikai rajzot az egységes gyakorlattervező programmal, az abban található rajzjelekkel kell elkészíteni;
2. a taktikai rajzot A/4-es, vagy A/3-as méretben, fehér lapra, színesben, pdf formátumban ki kell nyomtatni és azt a gyakorlatterv szintén kinyomtatott szöveges részéhez - mellékletként - csatolni kell;
3. a taktikai rajzot a tüzeset vagy műszaki mentés helyszínére jellemző részletességgel, lépték feltüntetésével kell elkészíteni. Méretaránybeli eltérés a rajz értelmezhetősége, átláthatósága érdekében alkalmazható;
4. több szintet érintő tüzeset vagy műszaki mentés esetén, ha az egyes szintek építészeti lényegesen eltérnek egymástól, továbbá, ha az a beavatkozás szempontjából lényeges információt tartalmaz, szintenként kell taktikai helyszínrajzot készíteni;

5. a gyakorlattervező programban nem megtalálható gépészeti, építészeti, elektromos és egyéb szabványokban, jogszabályokban meghatározott jeleket – a rajz értelmezhetőségéhez szükséges részletességgel – az abban foglaltak szerint kell jelölni;
6. amennyiben az 5. pontban szereplő dokumentumokban nem található a szükséges jel, akkor kiegészítő jel alkalmazása, „Jelmagyarázat”-ban történő rögzítése mellett alkalmazható;
7. a taktikai rajz készítése során az a programban található egyezményes jelek többsége fekete színű, kivételt képez az irányítási szervek, vezetési pontok, tűzoltó gépjárművek, a tűz és terjedésének jelölése, ami piros, továbbá kék színűek a természetes és mesterséges vízforrások. A rajzjelek színét megváltoztatni nem szabad. Ez alól kivételt képez az elsőnek beavatkozó (hivatásos, önkormányzati, létesítményi vagy ÖTE) sugár, melynek elemeit (a szertől a sugárcsőig) pirosra kell átszínezni;
8. a jelekben, vagy jelek mellett alkalmazott számok, betűk mindig fekete színűek;
9. a jelekben, vagy jelek melletti feliratokat lehetőleg le kell rövidíteni, szükség szerint a jelmagyarázatban bővebb információt kell adni.
10. rajzokon a tömlővezeték természetes vonalvezetéssel kell megrajzolni;
11. magasba (emeletre, padlásra, tetőre) vagy mélybe (pincébe) szerelt osztó esetén, a szükséges jelöléseket (szint szám) az alapvezetéken képzett hurokban elhelyezett szövegdobozban kell feltüntetni.

IV. Iparbiztonsági alapismeretek

A technika és a tudomány fejlődésével a háborúkon és természeti katasztrófákon túl, a XX. században megszorodtak az ipari jellegű katasztrófák is.

Az ipari katasztrófák olyan, az iparban bekövetkező balesetek, melynél az okozott kár kiemelkedően jelentős mértékű, illetve tömeges emberi sérülés vagy haláleset következik be. A szakterület az alábbi hét csoportba sorolja az ipari katasztrófákat jellegük szerint:

- 1) Vegyipari
- 2) Védelmi ipari
- 3) Bányai ipari
- 4) Feldolgozó ipari
- 5) Élelmiszeripari
- 6) Energia ipari
- 7) Építő ipari

1974-ben robbanás történt a nagy-britanniai Flixborough város vegyi üzemében, amely egyebek között nylon előállításához szükséges mérgező anyagot, ciklohexánt termelt. A gyár egyik föld alatti, ideiglenes elvezető csöve elrepedt, aminek következtében 50 tonna ciklohexán került a levegőbe és ez a szomszédos, hidrogént termelő üzem melléktermékeivel reakcióba lépve felrobbant. A balesetben 28 ember meghalt, 36 pedig súlyosan megsérült, a környéken 1800 épület, a házak 90 százaléka megrongálódott. Huszonnégy hektárnyi terület vált teljesen használhatatlanná. Tervezési-mérnöki hiba okozta a katasztrófát.

1976. július 10. Seveso Olaszország. Robbanás történt a *Hoffmann La Roche Givaudan* vegyi gyártelepén, emberi mulasztás miatt jelentős mennyiségű, 2 kg dioxin (TCDD) került a levegőbe. Kikerülése 10 mi² terület teljes rekultivációját, 600 embert kitelepítését, 2.000 ember dioxin mérgezését (37.000 érintett) és 80.000 állat elpusztulását, illetve kényszervágását okozta.

1984. december 3-án, Bhopalban (India) 3000 azonnali és további 15-20 ezer ember későbbi halálát okozta a világ eddigi legsúlyosabb vegyi balesete a UNION CARBIDE gyárában. Az üzemzavar következtében 40 tonnányi metil-izocianát (MIC) gáz szabadult ki a rovarirtó szereket előállító üzemből és a levegőben terjedve a teljes város lakosságát megmérgezte. Karbantartási hiba és munkavédelmi előírások súlyos megsértése okozta a tragédiát.

1989. március 24-én Alaszka partjainál 1900 km-es partszakaszon, *40 ezer tonna nyersolaj* került a tengerbe az Exxon Valdez tankhajó bekövetkezett ütközése miatt, emberi mulasztás következtében.

2000. május 13-án a hollandiai Enschede városának tűzijáték-gyárában kitört tűzben és robbanásban 22 ember vesztette életét, illetve 947 sérült meg. Kb. 1500 otthon sérült vagy pusztult el. Az anyagi kár mértéke 300 millió dollár.

2001. szeptember 21-én a franciaországi Toulouseban a Total Fina Elf olajkonzern tulajdonában lévő AZF ipartelepen található műtrágya-alapanyagot előállító üzem teljesen megsemmisült és a gyártelep helyén 50 méter átmérőjű, 6-10 méter mélységű kráter keletkezett. A kivételes erejű detonációban, ami során 300 tonna ammónium-nitrát semmisült meg 29 ember vesztette életét, 2442 fő sebesült meg.

2010. októberében a magyarországi Kolontár település melletti vörösiszap tározóból több mint 1 millió m³ *vörösiszap és lúgos víz elegye* ömlött ki a térségben található 3 falura és mintegy 1000 hektáros mezőgazdasági területre. A katasztrófa 10 ember életét követelte, több mint 120 lakos szorult tartós egészségügyi ellátásra.

A tragikus példák felsorolása igencsak esetleges, azt azonban láthatjuk, hogy az ember és az őt körülvevő környezet folyamatos veszélynek van kitéve.

2012. január 1-jétől az új katasztrófavédelmi szabályozás értelmében az alábbi új iparbiztonsági feladat- és hatáskörök jelentek meg:

- 1) A Kat. IV. fejezetében meglévő katasztrófavédelmi hatósági jogosítványok (engedélyezés, felügyelet, ellenőrzés) a küszöbérték alatti üzemekre való kiterjesztése;
- 2) A hatósági tevékenység egyszerűsítése és hatékonyabbá tétele (a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (MKEH) által ellátott veszélyes ipari üzemekkel és veszélyes katonai objektumokkal kapcsolatos szakhatósági tevékenységek átvétele);
- 3) A katasztrófavédelem veszélyes áru közúti szállítási hatósági ellenőrzési és bírságolási jogosítványainak vasúti, légi, és vízi szállítási ágazatokra történő kiterjesztése;
- 4) A kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi feladatainak ellátása;
- 5) Új jogintézmények bevezetése (katasztrófavédelmi bírság, igazgatási szolgáltatási díj)
- 6) Vízügyi hatósági feladatok ellátása 2014. szeptember 1-jétől.
- 7) 2020. január 1-jétől átvételre kerültek a Műszaki Biztonsági hatósági jogkörrel járó kormányhivatali feladatok, amelyet a 600/2022. (XII.28) Korm. rendeletben már önálló jogszabályban adták ki.

- 8) 2024. október 8-ától több hatósági jogkör (tűzvédelmi-, veszélyes üzemekkel kapcsolatos és a vízügyi hatósági feladatok) átkerült a katasztrófavédelemtől a kormányhivatalokhoz, mint új iparbiztonsági és tűzvédelmi hatósághoz.

IV/1. Veszélyes üzemek felügyelete

Az 1976-os Seveso-katasztrófa nyomán az EU kidolgozta és elfogadta a Seveso I., Seveso II., majd a jelenleg hatályos Seveso III. irányelvet. Ezeknek alapvető célja a veszélyes anyagokkal összefüggő súlyos balesetek megelőzése, azok következményeinek csökkentése és a magas fokú védelem biztosítása. Magyarországon ezen szabályozás 2002 óta van érvényben.

A katasztrófavédelmi törvény 2012. április 15-én hatályba lépett módosításai értelmében az eljáró hatóság első fokon a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem és küszöbérték alatti üzem telephelye szerint illetékes területi szerve, másodfokon a központi szerve jogosult.

2024. október 8-ától az iparbiztonsági hatósági feladatokat az illetékes kormányhivatal látja el a katasztrófavédelmi szakemberek átvezénylésével.

Az iparbiztonsági hatóság (2024. október 8-tól az illetékes kormányhivatal) tevékenységének célja és lényege, hogy megítélje, az üzemeltető által adott információk a valóságnak megfelelnek-e, minden tőle elvárhatót megtett a súlyos balesetek elkerülése és káros hatásaik csökkentése érdekében, és főként, hogy az üzem biztonsági színvonala az elvárásoknak megfelel-e.

A jogszabály az üzemeltető kötelezettségévé teszi annak *bizonyítását*, hogy tevékenysége nem jelent elfogadhatatlan kockázatot a lakosságra, az anyagi javakra és a környezetre, továbbá minden elvárhatót megtett a súlyos balesetek megelőzése és hatásai csökkentése érdekében.

A *veszélyes tevékenységek azonosítása* a törvény végrehajtása szempontjából alapvető normának tekinthető. Ezt a vonatkozó **veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. Rendelet** 1. mellékletben részletezett anyaglisták és értelmező rendelkezéseik alapján szabályozza. A veszélyes anyagok és készítmények nyilvántartásáról, veszélyességi osztályba sorolásáról, csomagolásáról a kémiai biztonsági törvény rendelkezik.

A küszöbérték alatti üzemek üzemeltetőinek bejelentkezési kötelezettsége van. A hatóság a vonatkozó kormányrendeletben foglalt kritériumok alapján az üzemeltetőt **Súlyos Káresemény Elhárítási Terv (SKET)** készítésére kötelezheti, valamint előírhatja a veszélyeztetett településekre vonatkozó külső védelmi tervek készítését.

Az alsó küszöbértéket elérő, de a felsőt el nem érő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetőjének a jogszabály szerint **biztonsági elemzést** kell készítenie. A biztonsági elemzésben az üzemeltető bizonyítja azt, hogy megfelelő célokat, irányítási rendszert és védekezési feladatokat határozott meg a lakosság és a környezet magas fokú védelmének biztosítása érdekében.

A felső küszöbértéket elérő vagy ezt meghaladó veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője biztonsági jelentést készít. A **biztonsági jelentés** alapvető okmány, amely a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője minden – a súlyos balesetek megelőzésével, és az ellenük való védekezéssel kapcsolatos – tevékenységének alapját képezi. Ebben meghatározza a súlyos balesetek megelőzését és elhárítását szolgáló fő céljait, és a biztonsági irányítási rendszerét, valamint nagyon részletesen felméri tevékenységének lehetséges kockázatait, a reálisan elképzelhető súlyos balesetek káros hatásait, és a feltárt veszélyeztető hatásoknak megfelelő belső védelmi rendszert hoz létre.

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője az üzemen belül jelentkező – a súlyos balesetek hatásainak csökkentését szolgáló – feladatok végrehajtására **belső védelmi tervet** készít. A vonatkozó kormányrendelet melléklete meghatározza ennek tartalmi és formai követelményeit.

Az üzemeltető által szolgáltatott adatok alapján és a helyi feltételekből kiindulva a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem káros hatásai által érintett település(ek) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve a polgármesterrel együttműködésben elkészíti a **külső védelmi tervet**, amelyet hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerv vezetője hagy jóvá. A tervre vonatkozó követelményeket a Rendelet melléklete tartalmazza. A külső védelmi tervben meghatározott feladatok végrehajtásáért az állam a felelős, a végrehajtás feltételeit is az állam biztosítja. Nem határozható meg ugyanis a védelmi szervezetek, eszközrendszerek többségénél, hogy azok kizárólag mely veszélyforrások elleni védelmet szolgálják. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a fejlesztési és fenntartási költségeket részben vagy egészben ne fedezhetné a veszélyes létesítmény, mert ehhez a közvélemény formálása céljából érdeke fűződik.

A szabályozás fontos elemét képezi a **településrendezési tervezés**. Ennek lényege, hogy a felső és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem környezetében végrehajtott fejlesztések során figyelembe kell venni a biztonsági jelentésben és elemzésben meghatározott veszélyeztetést. A rendelet normákat határoz meg a területrendezéssel kapcsolatos állásfoglalások kialakítására is. Kockázati szintektől teszi függővé a veszélyességi övezetben történő beruházások engedélyezését, megtiltását, illetőleg részletes hatásvizsgálat elvégzésére kötelezi a beruházót, amely alapján meghatározhatók a beruházás feltételei.

A szabályozás hangsúlyos eleme a **veszélyes tevékenység nyilvánossága**. A vonatkozó kormányrendelet meghatározza a nyilvánosság biztosításának követelményeit, módszereit és eszközeit. Ugyanakkor biztosítja az üzemeltetőnek azt a jogát, hogy a nyilvánosság tájékoztatása kapcsán az üzemi vagy üzleti titkai védelméhez való joga ne sérüljön.

IV/2. Veszélyes áru szállításának ellenőrzése

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni hatékonyabb védekezés kialakítása és erősítése érdekében a veszélyes árukkal, veszélyes anyagokkal végzett tevékenységeket fokozott figyelemmel szükséges kísérni, mely legeredményesebben a rendszeres hatósági ellenőrzésekkel valósítható meg. Jogos társadalmi igényként, elvárásként jelentkezik, hogy a veszélyesáru-szállítások megnövekedett száma ellenére a közlekedés biztonsága ne romoljon, illetve a környezet terhelése ne fokozódjon.

Magyarországon évente több millió tonna veszélyes árut szállítanak elsősorban közúton, vasúton és vízen, illetve megjelennek ezek az áruk a légi szállításban is. A szállításokban részt vevő egyes szereplők a hatékony és nagyszámú ellenőrzések végrehajtásával, illetve a szigorú és következetes szankcionálással kényszeríthetők a vonatkozó jogszabályok betartására, ezzel elősegítve a társadalmi elvárásoknak és a jogszabályi előírások által támasztott követelményeknek történő megfelelést.

Közúti szállítás:

- **284/2023. (VI.30) Korm. rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás, „A” és „B” Melléklete kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről;
- **39/2021. (VII.30) ITM rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás (ADR) „A” és „B” Mellékletének belföldi alkalmazásáról;
- **1/2002. (I. 11.) Korm. rendelet** a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról;

- **156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet** a közúti árufuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatokról.

Vasúti szállítás:

- **283/2023. (VI.30) Korm. rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) módosításáról Vilniusban elfogadott, 1999. június 3-án kelt jegyzőkönyv C Függeléke Mellékletének kihirdetéséről, valamint belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről;
- **62/2013. (X. 17.) NFM rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti Fuvarozásáról szóló Szabályzat (RID) belföldi alkalmazásáról;
- **2018. évi XXXIV. törvény** a Nemzetközi Vasúti Árufuvarozásról szóló Megállapodás (SzMGSz) és Mellékletei 2017. évi módosításaival egységes szerkezetben történő kihirdetéséről;
- a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól szóló **312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet**.

Belvízi szállítás:

- **282/2023. (VI.30) Korm. rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt szabályzat kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről;
- **26/2017. (VII.5.) NFM rendelet** a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodás (ADN) csatolt szabályzat belföldi alkalmazásáról;
- a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól szóló **312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet**.

Tengeri szállítás:

- **IMDG Code**

Légi szállítás:

- **ICAO 18. Annex Technical Instructions** (Doc 9284 An-905);
- **IATA DGR;**
- a veszélyes áru légi szállításával kapcsolatos katasztrófavédelmi hatósági ellenőrzésről és a bírság kivetésének szabályairól szóló **313/2014. (XII. 12.) Korm. rendelet**.

IV/3. Kritikus infrastruktúrák védelme

A XXI. századi új generációs terrorizmus hatásmechanizmus működésének az egyik legmeghatározóbb eseménye, a *2001. szeptember 11-én az Amerikai Egyesült Államok* (a továbbiakban: USA) ellen elkövetett támadássorozat volt, amely azonnal és visszavonhatatlanul megváltoztatta a különböző nemzetek biztonságpolitikai álláspontját. A támadások egyértelműen igazolták, hogy a terroristák is meglátták a társadalom mindennapjaira közvetlen hatással lévő rendszerek sebezhetőségét, célpontjaik ugyanis olyan infrastruktúrák voltak, amelyek nem lokális, hanem globális tevékenységet folytatnak, így fennakadásuk, károsodásuk, megsemmisülésük térben és időben, horizontálisan és vertikálisan is jelentős hatásokat vált ki. A Világkereskedelmi Központ ikertornyai és a Pentagon ellen intézett támadás több aspektusból igazolta, hogy a legnagyobb gazdasági és katonai potenciállal rendelkező ország sincs megfelelő szinten felkészülve egy sor olyan eseményre, amelyek egyik pillanatról a másikra, azonosítatlan eredettel, jelentős változásokat idézhetnek elő és hosszabb távon bizonytalan helyzetet eredményezhetnek. Tíz évvel a támadások után is vannak ún. fehér foltok, kutatók, politikusok, polihistorok és megrögzött összeesküvés elméletgyártók vitáznak a tényeken és a feltételezéseken. Ma sem tisztázott, hogy a terroristák repülőgép-vezetői képességüket hol és milyen módon szerezték.

A Világkereskedelmi Központ összeomlásának következményeként a beavatkozó egységek koordinálása komoly problémákba ütközött. A tapasztalatok feldolgozása során olyan meghatározó hiányosságokat azonosítottak, amelyeket az akkori amerikai vezetés prioritásként kezelt és megkezdte pótlásukat.

A 2001. szeptember 11-i terrortámadás óta eltelt időszakban a modern társadalmakban élő emberek szinte nap, mint nap olyan kifejezéseket hallanak, mint az al-Kaida, globális terrorizmus, öngyilkos merénylet, terrortámadás vagy kritikus infrastruktúra védelem.

2004. tavaszán újabb, a terrorizmus globális jellegét alátámasztó robbantások rázták fel az Unió tagállamait *Madridban*. A spanyolországi terrorcselekmény célkitűzése azonban túlmutatott az elrettentés szándékán és a megfélemlítés eszközeként sokkal inkább a kormányba vetett bizalom megtörését célozta meg.

A kulcsfontosságú események másfél év elteltével tovább bővültek, amikor *2005. július 7-én* újabb robbantásos merényletek elevenítették fel az európai nemzetek félelemérzetét. A *londoni metróhálózat* ellen intézett támadás több jegye hasonlóságot mutat a madridi eseménnyel. A

robbantás időzítése ismét egy jelentős nemzetközi-politikai döntéshez köthető, tekintettel arra, hogy a robbantások előtt egy nappal derült ki, hogy a brit főváros elnyerte a 2012-es olimpiai játékok rendezési jogát. A támadás magas színvonalú szervezettségét támasztja alá, hogy a 3 metróállomás felrobbantása után egy olyan buszon történt detonáció, amely a leállított metróforgalom pótlására indult. A terroristák tehát azonosítottak egy olyan szolgáltatás-célú rendszert, amelynek sérülése jelentős vezetéstechnikai káoszt, pánikot eredményezett, amelyet tovább fokozott, hogy a túlterheltség miatt, a támadásokat követő órában nem csak a közel 10 milliós lélekszámú Londonban, hanem a környéken is összeomlott a mobiltelefon-szolgáltatás.

A kritikus infrastruktúra egyfajta definíciója: "létfonosságú infrastruktúrákhoz azok a fizikai és információs-technológiai berendezések és -hálózatok, szolgáltatások és eszközök tartoznak, amelyek összeomlása vagy megsemmisítése súlyos következményekkel járhat a polgárok egészsége, védelme, biztonsága és gazdasági jóléte, illetve a tagállamok kormányainak hatékony működése szempontjából."

A jogszabályi fogalmat öt alapvető tulajdonság teszi teljessé:

- 1) az **interdependencia**, vagyis az egymástól való függőség;
- 2) tekintettel a munkafolyamatok **informatikai** eszközökkel történő végzésére kiemelten fontos a **hálózatok biztonsága**,
- 3) az **üzemeltetés** sajátos és egyedi jellege,
- 4) a **dominóelv** a láncreakciószerű sérüléseket, károsodásokat mutatja,
- 5) a **leggyengébb láncszem & rész-egész elv** az összekapcsolódó hálózatok stabilitására vonatkozik, amely minden esetben a leggyengébb elem erősségének a függvénye.

A társadalmi fejlettség és az infrastruktúrák kritikusságára vonatkozó összefüggések illusztrálására és a világ népesedésének növekedési adatait összevetve, a szükségletek változásának tendenciájával láthatóvá válik, hogy a populáció növekedése a szükségletek mennyiségi emelkedését eredményezi.

A kritikus infrastruktúrák kiesése vagy rendelkezésre állásukban jelentkező zavarok a közbiztonságot, a gazdaság zavartalan működését fenyegetik és az állampolgárok bizalmát megingatják, vagy akadályozzák az államok kormányainak és a közszolgáltatások folyamatos működésében elengedhetetlen a *folyamatos rendelkezésre állás* feltételeit garantáló védelem megszervezését.

A jelenlegi tapasztalatok szerint az infrastruktúrákat veszélyeztető tényezők alábbi csoportjait különböztethetjük meg:

1.) **Ártó jellegű cselekmények** – alapvetően a szándékos károkozás céljából végrehajtott események, amelyek társadalomra gyakorolt pszichológiai hatása lehet rendkívül jelentős.

(Terrorcselekmény, társadalmi eredetű, gazdasági, politikai okkal elkövetett visszaélés, fegyveres konfliktus előidézése)

2.) **Természeti eredetű események** – kiterjedést és anyagi kártételt figyelembe véve az egyik legsúlyosabb katasztrófa típus, amely az elmúlt évtizedben egyre szélsőségesebb formákat ölt.

(árvíz, belvíz, szélsőséges időjárás, földrengések, erdőtüzek, szökőár, hurrikán, tornádó, rendkívüli hó helyzet)

3.) **Ipari eredetű veszélyek** – helytelen emberi beavatkozásból, technológiai hiba hatására kialakuló, vagy baleset miatt bekövetkező események forrásai.

(közlekedési baleset veszélyes áruszállítása során környezetkárosodás, veszélyes ipari baleset, ipari baleset, nukleáris baleset)

4.) **Civilizációs eredetű veszélyek** – a modern társadalom informatikai rendszerektől való függősége és a globális kihívásokból fakadó problémák fenyegetései.

(informatikai rendszerek károsodása, cyber támadások, egészségügyi járványok, éhínség és vízkészletekért folyó harc, infrastruktúrák teljesítőképességének kimerülése)

A magyarországi szabályozás helyzete

A kritikus infrastruktúrák védelméről szóló törvény és az ahhoz kapcsolódó rendelet elfogadása esetén a szabályozás megfelelő alapot biztosít ahhoz, hogy Magyarország komoly lépéseket tegyen a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme érdekében.

Jogi szabályozás:

- a) 2024. október 18-ától az EU tagállamainak ki kellett hirdetni az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2022/2257. IRÁNYELVÉT a jogharmonizációnak megfelelően a kritikus szervezetek rezilienciájáról és a 2008/114/ek tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.
- b) 2024. évi CLXXXIV. törvény a kritikus szervezetek képességéről;
- c) 65/2013. (III. 8.) kormányrendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról.

A hatályos törvény alapján 8 ágazatot, azon belül 25 alágazatot és 78 alapvető szolgáltatást különböztetünk meg. A jogszabályok kiegészülnek a kijelöléshez szükséges ágazati kritériumokról szóló kormányrendeletekkel, amelyek átdolgozása folyamatban van.

IV/4. Nukleárisbaleset-elhárítási szakterület

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság nukleárisbaleset-elhárítási szakterülete 2012. április 1-jétől Nukleárisbaleset-elhárítási Osztály néven az Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség Veszélyes Üzemek Főosztályán végzi tovább a jogszabályokban meghatározott feladatait, mellyel még szélesebb körűvé vált a veszélyes üzemek ellenőrzése és felügyelete.

A nukleárisbaleset-elhárítási szakterület folyamatosan tervezi, szervezi a lakosság országos sugárzási helyzettel kapcsolatos normál és rendkívüli időszakos tájékoztatását, ellátja az ország nukleárisbaleset-elhárítási korai előrejelzési központi feladatait, végzi az országos sugárhelyzet-értékelését.

Az ország nukleáris veszélyeztetettsége belföldön alapvetően 3 fő intézményen alapul:

Forrás: <http://www.reak.bme.hu/oktatoreaktor.html>

A BME legnagyobb értéket képviselő oktatási-kutatási célú nagyberendezése az 1971 óta működő, 100 kW maximális teljesítményű, medence típusú oktató- és kutatóreaktor. Hűtőközege és moderátora könnyűvíz, reflektora víz és grafit.

IZOTOP
IZOTÓP INTÉZET KFT.

Forrás: internet

Az Országos Atomenergia Bizottság által 1959-ben alapított, később a Magyar Tudományos Akadémiához került Izotóp Intézet 1964-ben kezdett el radioaktív izotópokat gyártani. Az azóta eltelt időben Magyarország legfontosabb radioizotóp alkalmazásokkal kapcsolatos kutató, fejlesztő és gyártó központjává vált. 1993-tól az anyaintézményből a radio gyógyszer, immunoassay, molekuláris biológia és sugártechnika szakmai ágak, mint Izotóp Intézet Kft. működnek tovább.

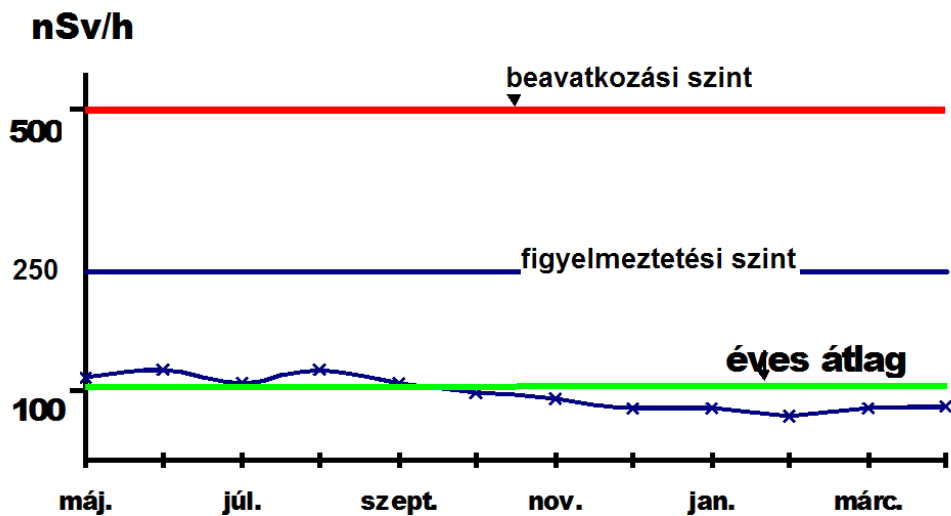

Forrás: <http://www.atomeromu.hu/hu/Rolunk/Lapok/default.aspx>

A Paksi Atomerőmű biztonságos, olcsó és környezetbarát villamosenergia-termelése több mint 30 éve biztosítja Magyarország villamosenergia-szükségletének jelentős hányadát. Napjainkban az atomerőmű a hazánkban megtermelt villamos energia több mint 50 százalékát biztosítja. A 2014. január közepén bejelentett orosz-magyar kormányközi megállapodás szerint a Paksi Atomerőmű telephelyén két új, egyenként 1200 megawatt elektromos teljesítményű blokk épülhet, amelyek várhatóan a 2030-as évek végén kezdik meg az energiatermelést.

Monitoring rendszer:

- a természetes háttérsugárzás **Magyarországon 50-180 nSv/óra** körül ingadozik (függ a magasságtól, és a talaj típusától, befolyásolhatja az időjárás is).
- a mért értékek egy központi adatgyűjtőbe kerülnek, ahol folyamatosan figyelik az állomásokról beérkező jeleket
- ha a dózisteljesítmény jelentősen megnő, akkor azonnal megkezdik a kivizsgálást, vagy
  - ha szükséges - a megfelelő óvintézkedések elrendelését.
- **A figyelmeztető szint 250 nSv/óra.**

Az országos nukleáris biztonsági és a sugárvédelmi helyzet értékeléséhez a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének is kell adatokat és információkat biztosítania. Ennek érdekében, valamint a sugárzási helyzet előrejelzéséhez és egy esetlegesen a környezetbe kikerülő radioaktív szennyeződés levegőben történő terjedésének számításához a nukleárisbaleset-elhárítási szakterület RODOS valós idejű, online, nukleárisbaleset-elhárítási terjedésszámító és döntéstámogató rendszert működtet és ellátja az Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (OSJER) központi feladatait is.

A nukleárisbaleset-elhárítási szakterület által működtetett Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központ (NBIÉK) látja el a nemzetközi radiológiai monitoring adatcsere rendszer nemzeti központ feladatait, amely keretében az EU nemzetközi regionális monitoring adatcsere központján keresztül figyelemmel tudja kísérni Európa háttérsugárzásának változását.

Magyarország jelenleg a szomszédos országok közül Ausztriával, Horvátországgal, Szlovéniával és Szlovákiával folytat közvetlen kétoldalú folyamatos radiológiai monitoring adatcserét, amelyet az NBIÉK központon keresztül lát el.

Az NBIÉK központ magas színvonalú hazai és nemzetközi nukleárisbaleset-elhárítási tevékenysége lehetővé teszi egy esetleges rendkívüli esemény, illetve veszélyhelyzet esetén a radiológiai monitoring adatok elemzéséhez, értékeléséhez és a döntéstámogatási feladatok még hatékonyabb ellátásához szükséges feltételeket.

Magyarország területén történt nukleáris esemény esetén 3 óvintézkedési zóna kerül kialakításra a RODOS rendszer ajánlásai alapján:

- **Megelőző Óvintézkedések Zónája (MÓZ)** Az érintett létesítmény üzemi telephelye, szűkebb környezete. Ezen a területen a közvetlen egészségügyi hatásokat (káros kibocsátást megelőző) előzetesen tervezett óvintézkedésekkel igyekeznek megakadályozni. A Paksi Atomerőmű esetén ide tartozik az atomerőmű üzemi telephelye és a kijelölt 3 km-es sugarú körön belüli terület.
- **Sürgős Óvintézkedések Zónája (SÓZ)** A létesítmény körül elhelyezkedő előre kijelölt terület, amelyen belül előkészületeket kell tenni a sürgős óvintézkedések és a környezeti monitorozáson alapuló azonnali intézkedések bevezetésére. A KFKI AEKI kutatóreaktor tekintetében a SÓZ 1 km sugarú kör által határolt területet jelent. A Paksi Atomerőmű esetében ez az atomerőmű 30 km-es körzete (ezen a területen több, mint 230.000 ember él). Ebben a zónában építették ki a Lakossági Tájékoztató és Riasztórendszert.
- **Élelmiszerfogyasztási korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ)** A létesítmény körül elhelyezkedő előre kijelölt terület, amely a létesítménytől távolabb esik, és magába foglalja a sürgős óvintézkedések zónáját. Ezen a területen előzetesen fel kell készülni olyan óvintézkedésekre, amelyek csökkentik a radionuklidok kiülepedéséből és lenyeléséből származó hosszú idejű dózisterhelést.

IV/5. Az iparbiztonsági szakterületen speciális feladatot ellátó szerek (KML, KSE, KIBE, ADN járőrhajó)

Katasztrófavédelmi Mobil Labor (KML)

Veszélyes anyagok véletlen-, szándékos cselekmény, illetve baleset, vagy környezeti katasztrófa okán környezetbe kerülése esetén ez emberi élet, a környezet- és természet- valamint az anyagi javak védelme kiemelten fontos, ezért szükség van egy mobilis, rövid idő alatt rendelkezésre álló és az esetleges veszélyt gyorsan, pontosan felmérni, azonosítani képes egységre, mely a szükséges óvintézkedéseket azonnal, helyben végre tudja hajtani, ezzel megszüntetve a veszélyt vagy megakadályozva annak fokozódását.

A KML-ek káreseti tevékenysége a veszélyes anyagok jelenlétével, kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, természeti és civilizációs katasztrófák esetén a

beavatkozási állomány, a lakosság és az anyagi javak védelmének érdekében az alábbi feladatokat ellátása, illetve közreműködés azok végrehajtásában:

- a) felderíti a veszélyeztetett terület nagyságát, kiterjedését,
- b) felméri a beavatkozási állomány, a lakosság, valamint az anyagi javak veszélyeztetettségét, figyelemmel kíséri a változásokat, gyűjti és továbbítja a veszélyeztetésről szóló adatokat, információkat,
- c) alaptevékenységéből fakadóan – a kárhelyparancsnok döntéseinek előkészítéséhez – javaslatot tesz a beavatkozás biztonságának, hatékonyságának elősegítése érdekében,
- d) a kialakult helyzet és a mérési eredmények alapján javaslatot tesz lakosságvédelmi intézkedésekre, elősegíti a lakosság gyors helyszíni riasztását, illetve szükség esetén közreműködik a feladat végrehajtásában,
- e) tervezi, szervezi és közreműködik a mentesítési (fertőtlenítési) feladatok végrehajtásában,
- f) veszélyes anyagok kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, katasztrófák esetén, valamint vegyi-, sugár- és biológiai anyagokkal szennyezett területen történő munkavégzés során együttműködik a tűzoltóságokkal és az egyéb beavatkozó szervekkel,
- g) szakmai segítséget nyújt a társ- és együttműködő szervezetek részére.
- h) közreműködik a veszélyeztetettség felmérésében és adatszolgáltatásban a polgármesterek és a védelmi bizottságok számára.

A (KML) tulajdonképpen egy olyan komplett egység (gépjármű + személyzet), mely a gépjármű felépítése, felszerelése és a személyzet szaktudása révén alkalmas a különböző módon (például ismeretlen ok, baleset vagy katasztrófa) környezetbe kerülő veszélyes vagy veszélyesnek vélt anyagok detektálására, azonosítására, a veszély felmérésére, információgyűjtésre és a megfelelő további intézkedések megtételére (pl. védőtávolságok kijelölése, különböző szervekkel való együttműködés stb.).

A gépjármű infokommunikációs rendszerével az események hiteles és pontos dokumentálását is támogatja. Azon időszakokban, mikor nincsen riasztás, a gépjármű ADR ellenőrzéseknél vagy (főként a meteorológiai) berendezései, műszerei segítségével monitorozásra használható (és célszerűen helyismereti és egyéb gyakorlatokon is részt vesz).

A KML gépjárműveit a korábbi (VFCS-s) Ford Transit és Mercedes Sprinter gépjárműveket az elmúlt évek során fokozatosan váltotta fel a két új típus, melyek közül országos szinten 19 db Land Rover Defender 130 2.2D Double Cab alvázú „KML-ADR” és 3 db Mercedes-Benz Vario 816 DA alvázra épített nagyfelépítményes „KML” gépjármű került rendszeresítésre (jelenleg a

fővárosi és a borsodi katasztrófavédelmi igazgatóság teljes és a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ csökkentett málhával vannak ellátva).

A KML és KML-ADR gépjárművekben rendszeresített eszközök, felszerelések a főbb csoportok szerint:

- egyéni védőeszközök (több szintű és több fajta védelemre),
- meteorológiai-, biológiai-, sugázmérő-, valamint vegyi felderítő eszközök és műszerek,
- mintavevő és kárhely megjelölő eszközök,
- mentesítő készletek,
- elsősegély felszerelés,
- infokommunikáció és az ehhez tartozó kiegészítő eszközök (laptop, EDR rádió, tájoló stb.),
- elektromos és világító eszközök.

Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE)

A nukleárisbaleset-elhárítási szakterület a sugárvédelmi ellenőrzések támogatásához 2012. májusában rendszerbe állította a radiológiai és nukleáris anyagok felderítésére alkalmas Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE), amelyet több sikeres bevetés és gyakorlat során, illetve ellenőrzések végrehajtására is alkalmazott.

A jármű beépített és kézi műszereivel alkalmas a gamma és neutronsugárzó források detektálására, így az segítségül hívható többek között radiológiai létesítmények és veszélyes áru szállítások ellenőrzésére, illetve egyes izotópok jelenlétében bekövetkezett balesetek kivizsgálására, továbbá a gépkocsiban felállított detektor akár sugárkapuként is üzemeltethető. A gépjármű alkalmazható még infokommunikációs rendszerei segítségével mobil vezetési pontként is.

Kritikusinfrastruktúra-védelmi bevetési egységek (KIBE)

KIBE-k feladata egy egységes, a vezetői döntéshozatalt támogató, komplex ellenőrzések lebonyolítását segítő, a megelőző hatósági munka biztosítása, továbbá az események gyors és hatékony kezelését támogató rendszer kiépítésének technológiai lehetősége.

Az új eszközök gyorsabb reagálást tesznek lehetővé, a kritikus infrastruktúrákban bekövetkezett események esetén csökken a beavatkozási idő. A rendszeresítésük kirendeltségi szintig tervezik. A gépjárműveket a BM Heros Zrt. alakította ki, és az eszközöket is a cég építette be.

ADN járőrhajó (TŰZMADÁR)

A „Tűzmadár” ADN járőrhajó (a továbbiakban: ADN járőrhajó) a Baranya Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság / Mohácsi Katasztrófavédelmi Kirendeltség / Mohács Hivatásos Tűzoltóparancsnokság (továbbiakban: Mohács HTP) Szolgálati Csoport (Mohács Határátkelőhely) készenléti szere. Az ADN járőrhajó személyi állományának tagjai - az 1 fő heti 40 óras szolgálati idejű járőrhajó csoportvezető (szolgálatparancsnok) kivételével –

készenléti szolgálatot látnak el, 24/48-as váltásos munkarendben. A szolgálatteljesítés helye a Mohács Kikötő Vízihatárátkelőhely (továbbiakban: Mohácsi Határkikötő) területe.

Az ADN járőrhajó szolgálatot teljesítő állományának elsődleges feladatai:

- a) RIS rendszer nyomon követése, egyeztetés a társszervekkel, valamint a hajótársaságok képviselőivel a várható napi hajóforgalommal kapcsolatban, szükség esetén konzultálnak az RSOE ügyeletével.
- b) tervezett és nem tervezett ADN ellenőrzések végrehajtása
- c) a napi szolgálat ellátáson kívül az esetleges rendkívüli eseményekről, tevékenységekről adatszolgáltatás megküldése a Baranya vármegyei fő- és műveletirányító ügyelet részére a napi jelentés elkészítéséhez.
- d) az elvégzett tevékenységek rögzítése a BM OKF által használt rendszerekben (KAP-online, HADAR, IHR stb.)

Az ADN járőrhajó alaptevékenységén túli tevékenységi körébe tartozik:

- a) A hajózás biztonságát veszélyeztető események elhárítása, az elhárításban való közreműködés (például: hajó fennakadás, ütközés, személy mentése, búvár szolgálat támogatása, stb.);
- b) vízi jármű és rakománya tüzeinek oltásában való közreműködés;
- c) vízi jármű mentésében való közreműködés;
- d) vízben eltűnt személy felkutatásában és mentésében történő közreműködés;
- e) vízből történő műszaki mentésben való közreműködés;
- f) radiológiai, biológiai, vegyi anyagok felderítési, mintavételezési feladatok végrehajtása;
- g) csak vízi járművel megközelíthető területen bekövetkezett esemény felszámolásában való közreműködés;
- h) vízszennyezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása (vízminatvételezés, felitató párnák, merülőfal alkalmazása, stb.);
- i) árvízvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtása (töltés megtámasztás, fóliázás, stb.).

A speciális feladatot ellátó iparbiztonsági gépjárművek tevékenységét a **hatályos Főigazgatói intézkedés** szabályozza.

V. Katasztrófavédelmi polgári védelmi ismeretek

A mentés szervezése, vezetés

A katasztrófák elleni védekezés műveleteinek katasztrófavédelmi vezetése végzi az adott igazgatási terület katasztrófavédelmi műveleti feladatai tervezésének, szervezésének és végrehajtásának döntés-előkészítését.

A vezetés alapvető feladata a védekezési munkának célirányossá és összehangolttá tétele, valamint az eredményes munkavégzés objektív és szubjektív feltételeinek megteremtése.

A polgári védelmi szervezetek vezetése alatt a parancsnokoknak, törzseknek meghatározott alkalmazási készenlét fenntartása, az erők és eszközök alkalmazási tevékenységének előkészítésére és erőkifejtésükre, a meghatározott feladat sikeres teljesítésére irányuló tevékenységét értjük.

A vezetés alapját a vezető elhatározása képezi.

A kárhelyszíneken végzendő feladatok irányítására vezetési ponto(ka)t kell létrehozni. Innen történik a szervezetek vezetése. A vezetés legyen operatív és minden helyzetben biztosítsa a szervezetek folyamatos vezetését. A vezetés összetételét, létszámát a mindenkori kialakult helyzetnek, a kárhelyszín jellegének megfelelően a parancsnok határozza meg.

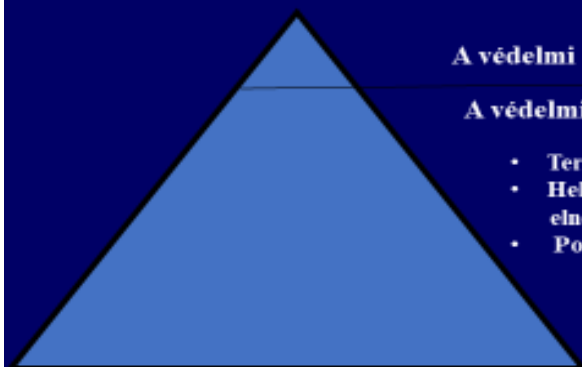
A helyzet teljes és hiteles ismeretért a parancsnok a felelős

A vezetésen belüli felelőségi körök megoszlása

A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Vbö.), valamint annak végrehajtási rendeletei 2022. november 1-én léptek hatályba, amely több változást hozott a védelmi és (biztonsági) igazgatásban.

Létrejött a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve (Védelmi Igazgatási Hivatal)

A VÉDELMI ÉS BIZTONSÁGI IGAZGATÁS RENDSZERE

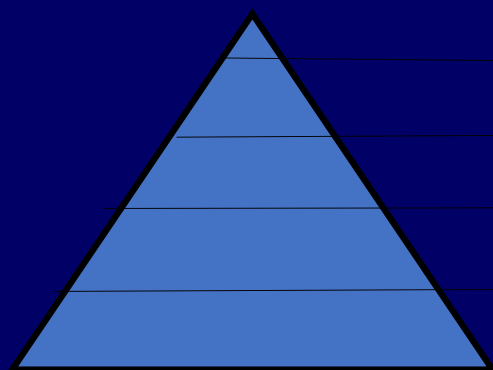

A védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve **(VIH)**

A védelmi és biztonsági igazgatás területi és helyi szervei

- Területi Védelmi Bizottságok (elnök: főispán, elnök-h.)
- Helyi Védelmi Bizottságok (elnök: Járási Hivatalvezető, elnök-h.)
- Polgármesterek

A VÉDELMI ÉS BIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉGEK IRÁNYÍTÁSA

Országgyűlés

Kormány

Köztársasági elnök

Miniszter (Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető)

Védelmi és biztonsági szervezetek:

- Honvédség,
- rendvédelmi szervek,
- nemzetbiztonsági szolgálatok,
- Országgyűlési Őrség.

KOK előadás

Vbő. alapján:

Védelmi és biztonsági igazgatás *központi szerve*: **Védelmi és Biztonsági Hivatal**

(A Hivatal a Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter irányítása alá tartozó, központi hivatal)

Fő feladatai:

- igazgatási feladatok összehangolása,
- védelmi és biztonsági tervezés koordinálása,
- nemzeti eseménykezelő központot működtetése,
- összkormányzati felkészülés koordinációja.

A védelmi és biztonsági feladatok ellátásában résztvevő további szervezetek:

- a kormányzati igazgatási szervek,
- a helyi önkormányzatok és az irányításuk alatt álló szervek,
- a bírósági és az ügyészi szervezet,
- az egészségügyi szolgáltatók és gyógyszerellátást végző szervek,
- az oktatási, kulturális, tudományos intézmények,
- a nemzeti hírügyökség, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap,
- a közlekedési, szállítási, elektronikus hírközlési, informatikai szervek és a posta szervei,
- a Magyar Nemzeti Bank,
- a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság,
- a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal,
- a közellátást, illetve a közüzemi szolgáltatást végző szervek,
- a társadalom alapvető szükségleteinek ellátásában nélkülözhetetlen létfontosságú rendszerek üzemeltetői,
- minden olyan szerv, amely jogszabály alapján védelmi és biztonsági feladat ellátására vagy védelmi és biztonsági kötelezettség teljesítésében való közreműködésre köteles.

Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása (2020. december 22.) több változást hozott.

A különleges jogrendi szabályozásra vonatkozó részelemei 2022. november 1-én léptek hatályba. Az eddigi hat különleges jogrendi tényállás helyett 3 (hadiállapot, szükségállapot, veszélyhelyzet) lett.

Különleges jogrend változásai és időszakai

Különleges jogrendi időszak: az állam életének kivételes időszaka, amelyben - az Alaptörvényben rögzített feltételek megléte esetén - kivételes hatalom - úgynevezett rendeleti kormányzás - gyakorolható.

Ez jelenti:

- a jogszabályok (törvény, rendelet), egyéb közjogi szabályozó eszközök - az alapvető emberi és állampolgári jogok ("Genfi Humanitárius Minimum") kivételével - korlátozhatóságát, felfüggeszthetőségét, hatályon kívül helyezhetőségét, valamint
- az operatív intézkedések lehetőségét.

Az **ember** sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. *Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.*

A jogszabály (törvény) alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.⁴¹

Különleges jogrend: hadiállapot, szükségállapot és a veszélyhelyzet (Alaptörvény)

Hadiállapot (49. cikk)

(1) Az Országgyűlés

- a) háborús helyzet kinyilvánítása vagy háborús veszély,
- b) külső fegyveres támadás, hatásában külső fegyveres támadással egyenértékű cselekmény, valamint ezek közvetlen veszélye, vagy
- c) kollektív védelemre irányuló szövetségi kötelezettség teljesítése esetén hadiállapotot hirdethet ki.

(2) A hadiállapot kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(3) Hadiállapot idején a Kormány gyakorolja az Országgyűlés által átruházott jogokat, valamint dönt a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, külföldi állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról és magyarországi állomásozásáról.

Szükségállapot (50. cikk)

(1) Az Országgyűlés

- a) az alkotmányos rend megdöntésére, felforgatására vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló cselekmény, vagy

---

⁴¹ Alaptörvény I. cikk

b) az élet- és vagyonbiztonságot tömeges mértékben veszélyeztető súlyos, jogellenes cselekmény esetén szükségállapotot hirdethet ki.

(2) A szükségállapot kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(3) A szükségállapot harminc napra hirdethető ki. A szükségállapotot az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával harminc nappal meghosszabbíthatja, ha a szükségállapot kihirdetésére okot adó körülmény továbbra is fennáll.

A veszélyhelyzet⁴²

(1) A Kormány szomszédos országban fennálló fegyveres konfliktus, háborús helyzet vagy humanitárius katasztrófa, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény - különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség - esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdethet ki.

(2) A veszélyhelyzet harminc napra hirdethető ki.

(3) A Kormány a veszélyhelyzetet az Országgyűlés felhatalmazása alapján meghosszabbíthatja, ha a veszélyhelyzet kihirdetésére okot adó körülmény továbbra is fennáll.

(4) A (3) bekezdés szerinti felhatalmazásról az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával dönt.

1. § A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény 42. alcíme a következő 82/A. §-sal kiegészülve lép hatályba: „82/A. § Az Országgyűlés Alaptörvény 51. cikk (3) bekezdése szerinti döntését kezdeményező javaslat a felhatalmazás alkalmanként legfeljebb 180 napos időtartamú megadására irányulhat.”

A veszélyhelyzetet különösen a következő események válthatnak ki:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek,
- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek,
- egyéb eredetű veszélyek,
- kritikus infrastruktúrával kapcsolatos kockázatok.

Vbő. 59. § (1) A polgármester a települési szintű védelmi és biztonsági tevékenysége keretében:

- a) hatáskörrel rendelkező szerv kéréséig irányítja a települési szintű védelmi és biztonsági tevékenységet.

Kiterjedt káresemény: olyan védelmi és biztonsági esemény, amelynek kezelése során elengedhetetlen az élet- és vagyonbiztonság megóvása érdekében a katasztrófavédelem, mint elsődleges beavatkozó irányításával az eseménykezelésben érintett szervezetek azonnali,

---

⁴² Alaptörvény 51. cikk

összehangolt reagálása a védelmi és biztonsági igazgatás központi szervének koordinációs tevékenysége megkezdéséig. (2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 3. § 11.)

Katasztrófa károsító hatása által érintett terület: az a terület, ahol a természeti vagy civilizációs katasztrófa következményeinek elhárítása (helyreállítás) érdekében kormányzati intézkedés szükséges. (2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 3. § 7.)

A katasztrófavédelem területi felosztása szintén a törvény végrehajtási jogszabályaiból következtethető. Ez alapján a **nemzeti védekezés 3 része** különböztethető meg, amelyek – a feladatok időbeli jelentkezésének sorrendje alapján – tovább bonthatók:

- a **megelőzés:**
  - veszélyhelyzet elemzés, kockázatértékelés, tervezés
  - felkészülés, kiképzés
- a **veszélykezelés, védekezés:**
  - reagálás (azonnali intézkedések kiadása)
  - beavatkozás
  - védekezés
- a **helyreállítás:**
  - következmény felszámolás
  - kárenyhítés
  - helyreállítás
  - újjáépítés

A katasztrófavédelem feladatrendszerét a megelőzés, a veszélykezelés és a helyreállítás egymáshoz képest eltérő súlyú, de egymással komplex egységet alkotó szemléletmódja jellemzi. Az elsődlegességet a megelőzés (prevenció) élvezi.

Összehangolt védelmi tevékenység:

A Kormány rendeletben súlyos vagy elhúzódó védelmi és biztonsági esemény esetén:

- annak kezelése több védelmi és biztonsági szervezet,
- közigazgatási szerv hatáskörét együttesen érinti,
- összehangolt védelmi tevékenység esetére meghatározott,
- NATO Válságreakálási Rendszerében meghatározott,

intézkedések alkalmazását teszi szükségessé.

Az összehangolt védelmi tevékenység keretében bevezethető intézkedések⁴³

76. § (1) A Kormány rendeletben az összehangolt védelmi tevékenység elrendelése esetén elrendelheti

- a) egyes útvonalakon a közlekedés időszakos korlátozását,
- b) az államhatár rendjének fokozott ellenőrzését,
- c) az államhatáron történő átlépés fokozott ellenőrzését, illetve időszakos korlátozását,
- d) az ország egyes területeit érintő személyforgalom és szállítási tevékenység korlátozását,
- e) egyes – az összehangolt védelmi tevékenység elrendelésére okot adó esemény jellegével összefüggő – intézmény, létesítmény, rendezvény látogatásának és szervezésének korlátozását,
- f) a kijelölt közterületek és intézmények biztonságának fokozását szolgáló megközelítés-korlátozási, ellenőrzési és védelmi rendszabályok alkalmazását,
- g) az összehangolt védelmi tevékenység elrendelésére okot adó eseményekhez kapcsolódó, különösen veszélyes személyek elfogása tekintetében a védelmi és biztonsági szervek erre kijelölt erőinek közös igénybevételét,
- h) a köznevelésre, felsőoktatásra, szakképzésre és felnőttképzésre vonatkozó kiegészítő szabályok alkalmazását,
- i) az a–h) pontban nem szereplő egyéb, törvényben meghatározott, az összehangolt védelmi tevékenységet megalapozó esemény kezelésével, felszámolásával, továbbá káros hatásainak megelőzésével, illetve elhárításával közvetlenül összefüggő – alapjogot nem korlátozó – intézkedés bevezetését.

(2) A Kormány az (1) bekezdésben meghatározott hatáskörében kizárólag

- a) az összehangolt védelmi tevékenység ellátásával közvetlenül összefüggő, és
- b) az összehangolt védelmi tevékenység ellátásához elengedhetetlenül szükséges mértékű, az összehangolt védelmi tevékenységet megalapozó esemény kezelésével, felszámolásával, továbbá káros hatásainak megelőzésével, illetve elhárításával arányos intézkedéseket hozhat meg.

(3) A Kormány az (1) bekezdés szerinti intézkedések ellensúlyozására köteles minden lehetséges intézkedést megtenni a lakosság ellátása és az esetleges károk enyhítése érdekében.

(4) A Kormány az (1) bekezdés szerinti intézkedéseket az elrendelésre okot adó körülményekhez igazodó módon, az ország meghatározott földrajzi területére, meghatározott időre, de legfeljebb három hónapra vezetheti be. A bevezetett intézkedések hatályát a Kormány szükség szerinti alkalommal három hónappal meghosszabbíthatja, a meghosszabbítás okairól

---

⁴³ Vbö. 76. §

azonban köteles a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladatkörrel rendelkező bizottságát tájékoztatni.

(5) Az (1) bekezdés szerinti intézkedések tekintetében a Kormány elrendelheti a Honvédség közreműködését a kapcsolódó rendőrségi feladatok ellátásában

A területi védelmi bizottság elnöke, a főpolgármester és a polgármester az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait.

A vezető (a parancsnok) köteles időben meghozni elhatározását. Az elhatározásában lényegre törően szabja meg az alárendeltek feladatait, intézkedjen az együttműködés megszervezésére és a mindenoldalú biztosításra.

A vezető (a parancsnok) a szükséges mértékben tájékoztatja a munkacsoportok vezetőit a kialakult helyzetről, a kapott feladatokról és meghatározza a jelentések és a különböző okmányok kidolgozásának rendjét, határidejét.

A munkacsoportok vezetői időben megadják a vezető (a parancsnok) részére a feladatok végrehajtásához a számvetéseket, tájékoztatásokat, valamint az alkalmazással és a biztosítással összefüggő javaslatokat.

A munkacsoporton belüli feladatokat a munkacsoport vezető szabja meg a beosztottak részére, melynek során figyelembe veszi a beosztottak felkészültségét.

A parancsnokságok és törzsek munkarendje

A helyzet teljes és hiteles ismeretéért a parancsnok a felelős. A parancsnokságok megszervezik meg a saját erőikre, valamint az együttműködőkre, a lakosságra és az anyagi javakra vonatkozó adatok gyűjtését, tanulmányozását, gyors feldolgozását és jelentését az illetékes parancsnoknak. Az adatok gyűjtése, elemzése terjedjen ki: rombolási, tűz-, sugár-, vegyi- és biológiai helyzetre, a terepre, a hidrometeorológiai viszonyokra, a kárhelyszínre vonatkozó általános gazdasági, települési, szállítási adatokra.

A helyzetre vonatkozó adatok gyűjtésével és tanulmányozásával kapcsolatos munka magában foglalja: az adatok különböző forrásokból való beszerzését, feldolgozását, térképeken (vázlatokon) történő ábrázolását, értékelését, valamint a következtetések, javaslatok jelentését, továbbá az érintettek részére az adatok átadását.

A parancsnoki munka

A parancsnokok legyenek képesek minden időben és helyzetben az elhatározás vagy javaslat jelentésére. Az elhatározás meghozatalához a parancsnoknak a feladatok megtervezésére és megszervezésére vonatkozó munkarendje a konkrét helyzettől, a kapott (várható) feladattól és a rendelkezésre álló időtől függ.

A parancsnoki munka sorrendje:

- 1) feladattisztázás,
- 2) időszámvetés,
- 3) helyzetmegítélés (a rendelkezésre álló és prognosztikus adatok alapján),
- 4) előzetes intézkedés kiadása,
- 5) törzstájékoztató,
- 6) helyzetmegítélés (felderített adatok alapján),
- 7) parancsnok elhatározása,
  - elgondolás,
  - alárendeltek feladatai;
  - együttműködés kérdései,
  - vezetés biztosítása.
- 8) az együttműködés megszervezése,
- 9) elhatározás pontosítása (szemrevételezés),
- 10) az alárendeltek elhatározásának jóváhagyása,
- 11) alkalmazási parancs kiadása,
- 12) az alárendeltek segítése, ellenőrzése és konkrét irányítása.

A PARANCSNOKI MUNKA TARTALMA

Feladattisztázás

A parancsnoki munkának a feladat vételét követő fontos mozzanata, az elhatározás kidolgozásának kezdeti szakasza, a meghatározott feladat céljának és az adott katasztrófavédelmi kötelék feladatainak mélyebb feltárása.

A feladattisztázás olyan tevékenység, melynek folyamán a parancsnoknak pontosan meg kell érteni és rögzíteni a kapott feladatot, annak célját, az előjáró elgondolását, valamint a feladat végrehajtásához a rendelkezésre álló saját erők és eszközök lehetőségeit.

A feladattisztázás alapját képezik:

- 1) az előjáró parancsnok parancsa, vagy előzetes intézkedése,

- 2) a saját felderítési adatok,
- 3) az együttműködő szervektől beérkezett információk,
- 4) a saját alkalmazási tervekben rögzített feladatok,
- 5) a kialakult helyzet.

Időszámvetés

Az időszámvetés olyan parancsnoki ténykedés, amelyben időrendbe kell állítani a feladat megszervezését és a végrehajtás rendjét. Az időszámvetést vagy a parancsnoknak, vagy a helyettesének célszerű elvégezni (amennyiben egy vezetési ponton tartózkodnak). Kiindulási adatai a feladat vételének, az előzetes elgondolás és az elhatározás jelentésének, valamint a készenlét elérésének időpontja.

A feladat kézhezvétele és a mentő-mentesítő tevékenységre való készenlét közötti idő az összidő, amelyből a nagyobb részt (kétharmadot) az alárendeltek részére kell biztosítani.

Helyzetmegítélés

A helyzetmegítélést a feladattisztázás összes következtetéseinek figyelembevételével kell végrehajtani, miután a két tevékenység között kölcsönhatás van. A helyzetmegítélésnek rövidnek, tömörnek, ugyanakkor érthetőnek és világosnak kell lennie.

A helyzetmegítélés tartalma:

- 1) a kialakult kárterület (radioaktív, nukleáris, vegyi, biológiai, műszaki, tűz) jellemzőinek értékelése (prognosztikus adatok alapján),
- 2) a saját erők és eszközök helyzetének értékelése,
- 3) az együttműködők helyzetének értékelése,
- 4) az évszak, napszak, időjárás, a terep- és meteorológiai viszonyok értékelése.

A helyzet valamennyi elemének értékelését követően kell kialakítani a **végkövetkeztetéseket**, amelyek az elhatározás alapját képezik.

Előzetes intézkedések kiadása

Az előzetes intézkedés kiadásának alapvető célja az alárendelt parancsnokok tájékoztatása, mely alapján időben és szervezeten fel tudnak készülni - a párhuzamos parancsnoki munkamódszer alkalmazásával - feladataik végrehajtására.

Az előzetes intézkedéseket a törzs dolgozza ki, kiadására a parancsnok jogosult. Az előzetes intézkedés tartalma a kialakult helyzettől, az alárendeltek előtt álló feladatoktól függ.

A kiadás sorrendjét annak függvényében kell megállapítani, hogy melyik szervezetnek kell előbb megkezdnie feladatait, vagy az előkészületekre melyik alegységnek van több időre szüksége.

Törzstájékoztató

A feladattisztázásnak és a helyzet értékelésének eredményeképpen a parancsnok vonjon le megalapozott következtetéseket, melynek alapján vagy ő, vagy helyettese tartson törzstájékoztatót, mely általában a következőket tartalmazza:

- 1) a előjáró parancsnok által meghatározott feladatokat,
- 2) a tevékenység elgondolását,
- 3) a szervezetek lehetőségeit a kapott feladatok megoldására,
- 4) a kialakult vegyi-, sugár-, és biológiai helyzetet és az alegységek tevékenységére gyakorolt befolyását,
- 5) a munkacsoportok parancsnokainak feladatait, jelentési kötelezettségeit.

Helyzetmegítélés (a munkacsoport vezetők jelentései adatok alapján)

A prognosztikus adatok alapján meghozott elhatározás pontosítására a konkrét felderített adatok alapján kerül sor.

A beérkező adatok alapján a helyzetmegítélést a meghatározott szempontok szerint folyamatosan végezni kell.

A parancsnok elhatározása

Az elhatározás térképe (vázlata) alapján a parancsnok szóban, vagy írásban is megfogalmazza az elhatározást és felkészül annak jelentésére.

Az elhatározás képezi az erők alkalmazásának és vezetésének alapját.

Az elhatározás a parancsnok döntése, a szervek, szervezetek alkalmazása egészének vagy az alkalmazással kapcsolatos egyes tevékenységek folytatásáról. Az elhatározás tartalmazza:

- 1) a tevékenység elgondolását.
- 2) az alárendeltek feladatait.
- 3) az együttműködés fő kérdéseit.
- 4) a vezetés megszervezését.

Együttműködés megszervezése

Az együttműködés célja a feladatok cél, hely, idő és terepszakasz (irány) szerinti

összehangolása.

Az együttműködés megszervezése folyamán cél, hely és idő szerint meghatározzák a szakalegységek tevékenységének rendjét, valamint különböző erők és eszközök együttes tevékenységének módjait a megszabott feladatok végrehajtása során, pontosítják az alkalmazás biztosításával kapcsolatos rendszabályokat, megszervezik a szakalegységek és a törzsek kölcsönös értesítését a légi helyzetről, a sugár-, a vegyi- és a biológiai szennyezettségről, meghatározzák az együttműködők közötti összeköttetés rendjét.

Az elhatározás pontosítása (szemrevételezés)

A felderített adatok alapján a helyzetmegítélésből levont következtetések szerint az elhatározást pontosítani kell. Amennyiben az alárendeltek feladatában változás következik be, úgy számukra a feladatot pontosítani kell, vagy új feladat kerül meghatározásra.

A konkrét körülményektől és a rendelkezésre álló időtől függően, amennyiben lehetséges a parancsnok szemrevételezést hajt végre, az elhatározás meghozatala előtt vagy után.

Az elhatározás előtti szemrevételezés nem az elhatározás elengedhetetlen és feltétlenül szükséges alapja, hanem a kialakult helyzettől - rendelkezésre álló időtől - függő parancsnoki tevékenység.

A szemrevételezést a parancsnok a törzs egyes vezető beosztású szolgálati személyeivel - az alárendelt szervezetek parancsnokainak bevonásával - hajtja végre.

Az alárendeltek elhatározásának jelentése és jóváhagyása

Az elhatározás jelentése történhet az adott szint vezetési pontján, az előljáró vezetési pontján, idő függvényében - több alárendelt egy időben - meghatározott vezetési ponton.

Az elhatározás jelenthető személyesen, szóban híradó eszközökön, a lehetőségek függvényében kidolgozott térkép, vagy vázlat felterjesztésével.

Alkalmazási parancs kiadása

Az alkalmazási parancs alapja a vezető (parancsnok) elhatározása. Az alkalmazási parancs végrehajtása az alárendeltek számára kötelező érvényű.

Az alkalmazási parancs tartalmazza:

- 1) a kialakult helyzetet, a kárterület rövid jellemzését,
- 2) a törzs, valamint az együttműködők által megoldandó feladatokat és a sávhatárokat,
- 3) a tevékenység elgondolását,
- 4) a saját szervezetek feladatait, manővereket, átcsoportosításokat, az előrevonás rendjét,

- terepszakaszokat,
- 5) az alárendeltek feladatainak meghatározását, a szervezetek alkalmazásának sorrendjét, lépcsőzését, váltását (kivonás) rendjét,
  - 6) a készenlét idejét,
  - 7) a biztonsági rendszabályokat,
  - 8) az együttműködés rendjét, feladatait,
  - 9) a vezetési pontok helyeit és időpontjait az előrevonás, szétbontakozás, valamint a mentő munkák végrehajtása során.

Az alárendeltek segítése, ellenőrzése és konkrét irányítása

Az ellenőrzés alapvető feladata biztosítani, hogy a szervezetek időben és maradéktalanul végrehajtsák feladataikat. Szükség esetén az ellenőrzés nyújtson segítséget az alárendelt parancsnoknak.

Az ellenőrzés legyen állandó és céltudatos, elsősorban a mentő-mentesítő, a halaszthatatlanul szükséges helyreállító munkák általános céljainak elérésében döntő szerepet játszó feladatok végrehajtására irányuljon.

Az alárendeltek számára meghatározott feladatok végrehajtásának ellenőrzését vármegyei szinten a mentési/műveletirányító munkacsoport, körzeti, és főváros kerületi szinten a parancsnok szervezze és valósítsa meg. Az ellenőrzések kellő időben történő megszervezéséért, végrehajtásáért és koordinálásáért a parancsnok felelős.

Az ellenőrzés történhet: a parancsnok és más szolgálati személyek (munkacsoport parancsnokok) által személyesen, továbbá végrehajtható technikai híradó eszközökön folytatott párbeszéd, felterjesztett okmányok tanulmányozása útján.

A mentési/műveletirányító munkacsoport ellenőrizze a feladatok, parancsnok, intézkedések időbeni eljuttatását a címzetthez. A mentési/műveletirányító munkacsoport parancsnoka azonnal tegyen jelentést a parancsnoknak minden olyan esetben, amikor a feladatok nem jutnak el kellő időben az alárendeltekhez.

Operatív munkaszervek

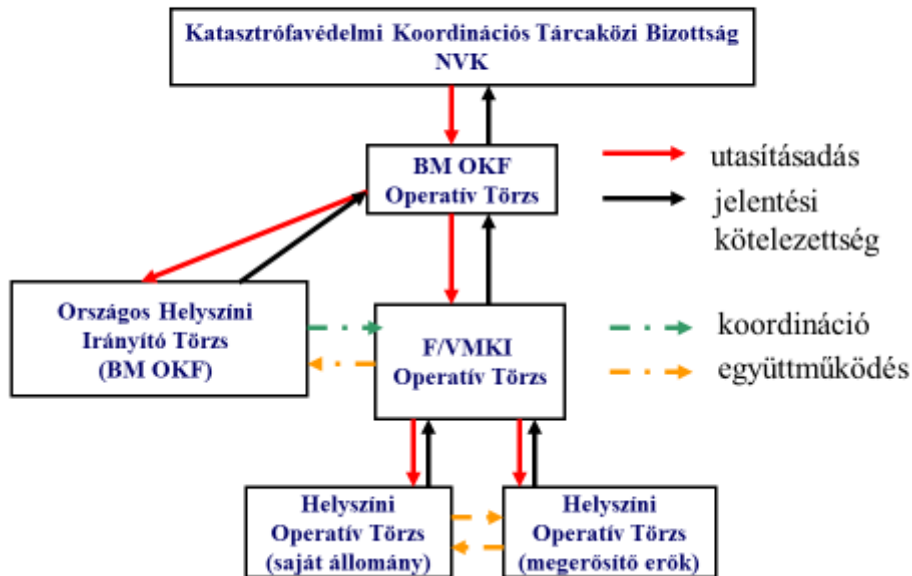
A hivatásos katasztrófavédelmi szervek központi, területi és helyi szintű műveletirányítási tevékenységének támogatása érdekében – ideiglenes szervezeti elemként – az alábbi katasztrófavédelmi operatív munkaszervek működnek:

- a) BM OKF Operatív Törzs (a továbbiakban: **BM OKF OpT**),
- b) Országos Helyszíni Irányító Törzs (a továbbiakban: **OHIT**),

- c) Fővárosi, valamint vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóság operatív törzs (a továbbiakban: **F/VMKI OpT**),
- d) Helyszíni Operatív Törzs (a továbbiakban: **HOpT**).

A katasztrófavédelmi operatív munkaszervek kapcsolattartási rendje⁴⁴:

KATASZTRÓFAVÉDELMI OPERATÍV MUNKASZERVEK KAPCSOLATTARTÁSI RENDJE

BM OKF Operatív Törzs

A központi műveletirányítást igénylő kiterjedt káresemények kezelése, az összehangolt védelmi tevékenység, a különleges jogrendi működés eredményes biztosítása és a vezetői szintű döntések szakszerű előkészítése érdekében -ideiglenes műveletirányítási szervezeti elemként - BM OKF **OpT** működik. A BM OKF OpT működési helye a BM OKF Budapest, XIV., Mogyoródi út 43. szám alatti székhelyén, az erre a célra kialakított szolgálati helyiség.

A BM OKF OpT működésbe lépését központi koordinációt igénylő kiterjedt káresemény esetén a BM OKF műveleti főigazgató-helyettes javaslatára a BM OKF főigazgató rendeli el. A BM OKF főigazgatójának távollétében a BM OKF OpT működését a BM OKF műveleti főigazgató-helyettes rendeli el.

⁴⁴ 12/2023. számú BM OKF főigazgatói intézkedése a katasztrófavédelmi operatív munkaszervek létrehozásáról, működési feltételeinek biztosításáról, szervezeti felépítéséről, valamint feladatairól 1. sz. melléklet

A BM OKF OpT tagjainak riasztását vezénylés jóváhagyása esetén közvetlenül a BM OKF Központi Főügyelet (a továbbiakban: Központi Főügyelet), váratlan elrendelés esetén az érintett szervezeti elemek vezetői útján hajtja végre. A BM OKF OpT munkacsoportjaiba a személyi állományt az érintett szervezeti elemek vezetői biztosítják.

A BM OKF OpT működése esetén legalább három szolgálati csoport 24 óránkénti váltásával, hivatali munkarendben látja el feladatát.

Országos Helyszíni Irányító Törzs

A központi műveletirányítást igénylő káresemények eredményes helyszíni kezelése, a döntések szakszerű előkészítése érdekében a kialakult helyzet függvényében ideiglenes műveletirányítási elemként -döntés alapján- **OHIT** működik.

Az OHIT működési helye a kárhelyszín körzetében kijelölt vezetési pont.

Az OHIT működésbe lépését a BM OKF főigazgatója, a BM OKF műveleti főigazgató-helyettes javaslatára rendeli el. A BM OKF főigazgatójának távollétében az OHIT működését a BM OKF műveleti főigazgató-helyettes rendeli el.

A lakosság alapvető életfeltételeit jelentősen veszélyeztető káresemények kezelése során az OHIT irányítja a központi művelet-irányítást igénylő összetett, helyi, valamint területi katasztrófavédelmi feladatokat, műveleteket, végzi az operatív vezetői döntések előkészítését és koordinálja az F/VMKI OpT tevékenységét.

Az OHIT területi alkalmazása során az F/VMKI OpT-től elkülönült feladatot végez.

Fővárosi, vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóság Operatív Törzs

A fővárosi és a vármegyei katasztrófavédelmi igazgatóságok **F/VMKI OpT-t** működtetnek.

Az F/VMKI OpT a BM OKF OpT működése esetén, annak alárendeltségében végzi tevékenységét.

A F/VMKI OpT működésbe lépését az igazgató, indokolt esetben – a BM OKF főigazgató vagy távollétében a BM OKF műveleti főigazgató-helyettes utólagos tájékoztatásával – a BM OKF OpT vezetője is elrendelheti.

Helyszíni Operatív Törzs

A helyi művelet-irányítást igénylő káresemények eredményes helyszíni kezelése, a döntések

szakszerű előkészítése érdekében a kialakult helyzet függvényében ideiglenes műveletirányítási elemként **HOpT** alkalmazása rendelhető el.

A lakosság alapvető életfeltételeit jelentősen veszélyeztető helyi káresemények kezelése során a HOpT irányítja a művelet-irányítást igénylő összetett, helyi katasztrófavédelmi feladatokat, műveleteket, végzi az operatív vezetői döntések előkészítését. A HOpT az F/VMKI OpT alárendeltségében végzi tevékenységét.

A HOpT típusai:

- a) saját állománnyal működő HOpT,
- b) megerősítő állománnyal működő HOpT.

A HOpT működési helye a kárhelyszín körzetében kijelölt vezetési pont.

VI. A Magyar Rendvédelmi Kar jogállása, feladat- és hatásköre

A Magyar Rendvédelmi Kar (továbbiakban: MRK) a rendvédelmi szervek hivatásos állománya tagjainak, rendvédelmi igazgatási alkalmazottainak, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőri státuszú foglalkoztatottainak önkormányzattal rendelkező rendvédelmi szakmai köztestülete. Szervezeti felépítését és működését a Hszt. XXIX. fejezete szabályozza.

Az MRK kötelező tagsági viszony alapján működik. A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszony vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony alapján a hivatásos állomány tagja és a közalkalmazott az MRK tagjává válik.

Az MRK tagozata

- 1) a rendőrség,
- 2) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- 3) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- 4) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- 5) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint
- 6) az Országgyűlési Őrség

hivatásos állománya tagjainak és rendvédelmi igazgatási alkalmazottainak, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőri státuszú foglalkoztatottainak a fentiek szerint elkülönülő résztestülete.

Az MRK

- 1) *javaslattételi joggal rendelkezik a rendvédelmi szervek tevékenysége minőségének jobbítása érdekében,*
- 2) *a miniszter útján kezdeményezheti a Kormánytól a tagjai munkakörülményeit, foglalkoztatási feltételeit és a hivatás gyakorlását érintő jogszabályok megalkotását, módosítását,*
- 3) *konzultációs joggal közreműködik a tagjai foglalkoztatásának és hivatásgyakorlásának feltételeit befolyásoló, az előírt szakmai vizsgákkal kapcsolatos, valamint az MRK-t érintő jogszabályok megalkotásában,*
- 4) *véleményét ki kell kérni a szolgálati viszonyról, valamint a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyról összefüggő kérdésekben,*
- 5) *kezdeményezheti a miniszternél a szolgálati viszonyról vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyról kapcsolatos jogszabálysértő gyakorlat megváltoztatását,*
- 6) *feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben felterjesztési jogot gyakorol,*
- 7) *megalkotja működési szabályait, tagjairól és szerveiről nyilvántartást vezet,*

- 8) megalkotja éves költségvetését és elfogadja az éves költségvetés végrehajtásáról szóló, a számviteli törvény szerinti beszámolót,
- 9) megalkotja a hivatásetikai részletszabályokat, az e törvényben meghatározott keretek között kialakítja az etikai eljárás rendszerét, valamint lefolytatja az etikai eljárásokat,
- 10) a kiváló munka elismeréseként díjakat alapíthat és adományozhat,
- 11) a Kormánytól - a miniszter útján -, a miniszternél, az országos parancsnoknál és az országos főigazgatónál kezdeményezheti kitüntetés vagy más elismerés adományozását,
- 12) szakmai konferenciákat, tudományos tanácskozásokat, felkészítő továbbképzéseket szervezhet,
- 13) pályázatokat írhat ki és bírálhat el, továbbá kiadványokat jelentethet meg a rendvédelem fejlesztésére, gyakorlatának egységesítésére, a példaadó rendvédelmi munkamódszerek megismertetésére, a rendvédelem hagyományainak ápolására,
- 14) tagjai számára kedvezményes szolgáltatásokat nyújthat,
- 15) megfigyelőként részt vehet tagjai szakmai vizsgáztatásában és továbbképzésében, indokolt esetben törvényességi vagy egyéb intézkedést kezdeményezhet,
- 16) tagot delegál a Rendészeti Alap- és Szakvizsga Bizottság elnökségébe, továbbá
- 17) ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket törvény, kormányrendelet vagy az Alapszabály határoz meg.

A rendvédelmi szerv vezetője köteles kikérni az MRK véleményét a hivatásos vagy rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány szolgálatteljesítésére vagy munkavégzésére, szolgálatteljesítési idejére vagy munkaidejére, pihenőidejére, jutalmazására, valamint juttatásaira vonatkozó, a hatáskörébe utalt szabályozásról.

Az MRK jogosult véleményezni a tagjai csoportját érintő munkáltatói intézkedést, döntést vagy annak tervezetét, továbbá ezzel összefüggésben konzultációt kezdeményezni.

Az MRK szervezete és működése

Az MRK legfőbb képviselői, döntéshozó szerve a Közgyűlés, amely megválasztja saját tagjai közül az elnökét és alelnökeit, a Felügyelőbizottság elnökét és tagjait (tagozatonként egy-egy tag), az Etikai Bizottság elnökét és tagjait (tagozatonként 4-4, illetve Országgyűlési Őrség 1 tag), megalkotja az Alapszabályt és a Választási Szabályzatot, gyakorolja az MRK-nak az e törvényben, valamint az Alapszabályban meghatározott feladat- és hatáskörét.

Az MRK legfőbb ügyintézői testülete az elnök és a tagozatonként egy-egy alelnök alkotta Elnökség.

Az MRK 53 tagból álló Közgyűlésének tagjait - tagozatonként tíz tag (kivéve Országgyűlési Őrség: 3 tag) - a rendvédelmi szervek hivatásos állományának tagjai és közalkalmazottai közül választják meg öt évre, titkos szavazással a Választási Szabályzat szerint.

Az MRK-val munkajogviszonyban álló főtitkár vezeti az MRK Irodáját, valamint ellátja az Alapszabályban meghatározott feladatokat, felette a munkáltatói jogkört a az elnök gyakorolja.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományának tagja a közgyűlés tagja, tisztségviselője, MRK rendezvény résztvevője csak a főigazgató engedélyével lehet.

Az MRK a feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben az adott kérdésben hatáskörrel rendelkező állami szerv vezetőjéhez fordulhat, és tájékoztatást, adatot, szakmai és jogértelmezési kérdésben állásfoglalást, tájékoztatás) kérhet; javaslatot tehet, intézkedés megtételét kezdeményezheti, valamint az általa irányított szerv működésével vagy az általa kibocsátott jogszabállyal, közjogi szervezetszabályozó eszközzel és egyéb - az MRK tagjainak csoportját érintő - döntésével kapcsolatban véleményt nyilváníthat, kezdeményezheti annak megváltoztatását vagy visszavonását.

Az MRK és az állami szervek kapcsolatai

Az MRK felett a törvényességi ellenőrzést az ügyészség gyakorolja.

A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszonyt vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyt érintő ágazati jelentőségű szakmai kérdésekben a miniszter az ágazati érdekvédelmi tanáccsal egyeztet. Az ágazati érdekvédelmi tanács a miniszter, az országos parancsnok, valamint az MRK képviseletében eljáró konzultatív tanács részvételével működik.

Az ágazati érdekvédelmi tanács hatáskörébe az adott ágazatban foglalkoztatott hivatásos és közalkalmazotti állomány tagjainak élet- és munkakörülményeire, foglalkoztatási feltételeire vonatkozó tárgykörök tartoznak, továbbá mindazok a tárgykörök, amelyek e törvény alapján az MRK feladatkörébe tartoznak.

A Becsületbíróság elnökét - az MRK Etikai Bizottságától bekért javaslat alapján - az MRK Elnöksége jelöli ki a hivatásos állományban a rendvédelmi szervnél összeállított névjegyzéken szereplő tagjai közül.

Felhasznált irodalom

- 1) Magyarország alaptörvénye
- 2) 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 3) 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról
- 4) 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- 5) 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 6) 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 7) 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
- 8) 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 9) 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 10) 23/1997. (III. 19.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről
- 11) 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól
- 12) 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról
- 13) 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
- 14) 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 15) 30/2015. (VI. 16.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről
- 16) 39/2016. (X. 6.) BM rendelet a rendfokozati vizsgáról

- 17) 12/2022. (VI. 28.) BM utasítás a Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- 18) 55/2013. számú BM OKF főigazgatói intézkedése a katasztrófavédelmi operatív munkaszervek létrehozásáról, működési feltételeinek biztosításáról, szervezeti felépítéséről, valamint feladatairól
- 19) 53/2018. BM OKF intézkedés a hivatásos tűzoltóságokon készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltó állomány napi továbbképzésének, valamint a tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerének szabályairól
- 20) 58/2020 BM OKF intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szerv Kiképzési Szabályzatának kiadásáról
- 21) 6/2016. BM OKF utasítás a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról
- 22) 3/2022. BM OKF utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról
- 23) Tűzoltási ismeretek jegyzet, Katasztrófavédelmi Oktatási Központ, 2011
- 24) Tűzoltási- és Műszaki mentési Alapismeretek jegyzet, Katasztrófavédelmi Oktatási Központ, 2012.